

Giftermåls-Balk.

I. Capitlet.

Om laga giftermål, och hwar som giftoman vara skal.

1. §.

Wil man hionalag bygga; så skal han mö af hennes giftoman begiära, och ej med wäld taga, eller hemliga til sig locka.

Mö, af hwad ålder hon vara må, stände under förmynderskap, 19 C. 2 §. U. B.; Får ej af lågersman tagas till ägta utan föräldrars samtycke, 2 C. 10 §. G. B.; Tvingas eller bebrages hon till fästning, 4 C. 1 och 6 §. §. ib.; Gifter hon sig mot föräldrars eller giftomans wilja, 6 C. 1 och 3 §. §. ib.; Föres hon bort med wäld, 22 C. 4 §. M. B.; Lockas eller bortföres dotter från föräldrar eller ifrån them, som i theas ställe äro, 5 §. ib.

Äktenskapet skal begynnas med bön och åkallan, om Gudz nåd, bistånd och wälsignelse, samt med godt och moget betänckande, och wederbörandes råd och samtycke; men icke af lättfinnighet, lössachtighet, fyllerij, eller annat sådant. **Kyrko-Lagen den 3 Sept. 1686. 15 Cap. 4 §.**

Unge Officerare böra, under hwad förewänning det vara kan, wäga sina underhafswande att gifter sig med de qwinspersoner, som af ährligit namn och godt ryckte äro, fastmindre af egennyttighet, eller för andra affigters skull, enär intet emellankommande laga jäf det hindrar, förhålla dem wederbörliga attester öfwer deras samtycke till giftermålet. **K. Resol. på Prästerst. Besw. d. 10 Mars 1719, §. 44.**

Hwarje Krigsman, som will ingå giftermål måste sådant på wederbörligt sätt tillkännagifwa. Är han Officer, bör han derom anmälan göra hos Regements-Chefen, hwilken det till Konungens General-Adjutant rapporterar.

Under-officer skall sådant genom Compagnie-befälhafswaren till Majoren och Regements-Chefen anmäla.

Soldaten skall, i sådan affigt, Esquadrons- eller Compagnie-befälhafswarens tillstånd begära och derwid uppvisa den personens prästbetyg, med hwilken han will ingå giftermål. Wid wärfwadt Regimente i Garnison bör äfwen derom anmälan göras hos Policen i staden, der en sådan är inrättad. Om Compagnie-befälhafswaren ej finner skal förhindra giftermålet, och om intet mot hennes wandel är att anmärka, åger soldaten att af honom undfå skriftligt samtycke, hwilket skrives på omsfärdte prästbetyg, och att desamma till prästen aflemna samt begära lysning. **K. Tienstgörings-Reglementet för Armeen d. 1 Mars 1819, 1 Del. 3 C. 52 §.**

2. §.

Fader är sine dotters giftoman, och moder må ther til råd gifwa. Är fader död; så är moder med skylbasta fränders råd. Leswer ej

fader, eller moder; ware så then, som fader munteliga, eller skrifteliga, eller moder med nästa fränders råd, till giftoman nämndt hafwer.

Giftoman bör wid fästning tillstådes vara, 3 C. 1 §. G. B.; Fäster han Mö åt twänne, 4 §. ib.; Hindrar han thet giftermål som lagliga sökes, 6 C. 4 §. f. B.; Tillståges om Wigsel, 7 C. 1 §. ib.; Åger å Mös wägnar afsluta ägtenstskaps förord, 8 C. 1 §. ib.; Hafwa Föräldrar nämndt barnens förmyndare, 20 C. 3 §. U. B.

3. §.

Äro ej the til; så är sambroder; thernäst halfbroder af fäderne; sedan halfbroder af moderne; och tagen the faderfaders, eller moderfaders råd ther til. Leswer ej sambroder, eller halfbroder; så är faderfader giftoman, och näst honom moderfader; thernäst faderbroder, sedan moderbroder. Är ej han til; så är then, som henne skylbast är å fäderne, eller moderne. Äro the både jämnskylde; ware så then närmast, som å fäderne är, man och ej qwinna, och tage han nästa skyldemans af mödernet och laga förmyndares råd. Leswa ej skyldemän, utan förmyndare allena; så skal han hennes giftoman vara.

Närmare och fjernare leder i skylbskap, 2 C. G. B. och 3 C. U. B.; Förmyndare bör den vara, som skylbast är, 20 C. 4 §. ib.; Har omynbig ej skyldemän eller kunnas the ej vara förmyndare, 6 §. ib.

4. §.

Äro warder twist om giftomanna rätt, eller synes rätt giftoman ej vara thertil fallen, eller wälwiljande; så förordne therom Domaren, som han, efter bästa förstånd och samwete, skiligt pröfwar.

Fäster annan än rätt giftoman, 3 C. 3 §. G. B.; Är giftoman egennyttig, 6 C. 4 §. ib.; Finnes skyldemän ej till förmynderskap fallen, 20 C. 6 §. U. B.; Laga Domstol wid twist om trolöfning, 10 C. 8 §. R. B.

5. §.

Äj må någor til giftermål tvingas; utan bör så qwinna, som männens frivillige ja och samtycke giftermålet fästa.

Warder någor twungen till fästning, 4 C. 1 §. G. B.; Bebrages qwinna dertill af ofönd man; 6 §. ib.; Fäster man sig drucken eller på swikeligt sätt till fästning förleddes, 7 §. ib.; Förledder man annan swikeliga till giftermål med sig, 13 C. 8 §. f. B.; Twäng och list ogiflas ån widare, 16 C. 1 §. U. B.; 1 C. 1 §. G. B. och 4 C. 3 §. U. B.

6. §.

Man eller qwinna må ej förr i äktenkap träda, ån han hafwer fylt tiugu ett år, och

hon femton; utan Konungen pröfvar skickligt, at lof ther til gifwa.

Then som ej hafwer fyllt 21 år, äge icke macht att sjelf förestå sitt arf, 19 C. 1 §. U. B.; kan han sig något förwärfwa, theröfwer må han sjelf råda, sedan han 15 år gammal är, ib.; Må, af hwad ålder hon wara må, stånde under förmynderskap, 2 §. ib.; Häfvas den, som ej fyllt tolf år, 22 C. 1 §. M. B.; Begår Öfwermage brott, 31 C. 1 §. och 37 C. 1 §. f. B.

Utländ Allmogen skola minderåriges giftermål wara tillåtna, när ynglingen fyllt 18 år samt någon stadig tjenst innehafwer, eller arbete och handtwerk idkar. Kongl. Förordn. d. 8 December 1756.

§ anseende till den försäklade beskaffenhet, som företer sig med Allmogen i Lappmarken, är en Lappdräng, när han lärt sig förstå sine nödige Christendoms-syften, tillåtet at wid 17 års ålder ingå giftermål. K. Br. d. 15 Febr. 1745. *)

*) Uti Abrahamsons Anmärkn. till Lands-Lagen pag. 251 och Wehrmans Föreläsningar öfwer G. B. pag. 12, Åberops ett Kongl. Bref till Consist. i Strängnäs af den 9 Junii 1696, derom, att ingen, för ålderdom hindras från ättenskap. Likasom Wehrman l. c. anmärker K. Br. till Swea Hof-Rätt af den 8 Sept. 1725, innehållande, att mannen som fått tillstånd att i emyndiga år bygga hjonelag, står likafullt under förmyndare, i anseende till sin ärfda egendom.

2. Capitlet.

Om them, som ättenskap med hwarannan ej bygga måge.

1. §.

§ må man til hustru taga, then med honom är i rätt nedstigande skildskap: som är dotter, sön eller dotterdotter, och theras afkomma, ehuru långt then strecker sig neder. Ej eller i rätt upstigande skildskap: som är moder, fadermoder, modermoder, och så vidare til rygga i ätten.

Huru ätt räknas skall, 1 C. U. B.; Om Bröstarf och bakarf, 2 och 3 C. f. B.; Vägersmål i rätt upp- eller nedstigande skildskaps led, 59 C. 1 §. M. B.

2. §.

§ skildskap å sidone må man ej taga til hustru sin syster, broders eller systers dotter, eller theras affödo, faders eller moders syster, faderfaders syster, eller moderfaders syster, fadermoders, eller modermoders syster, och så vidare.

Om sidorarf, 3 C. U. B.; Vägersmål i skildskap å sidone, 59 C. 3 och 4 §. M. B.

3. §.

§ skilnebarn måge ej taga hwarannan til ähta; utan Konungen gifwer ther lof til.

Hwille kallas Skilnebarn 3 C. 8 §. U. B.; Om Vägersmål med skilnebarn, 58 C. M. B.; Skildskaps jäf mot Domare och wittnen, 13 C. 1 §. och 17 C. 7 §. M. B.

§ betraktande af den omgång och kostnad, hwarmed skilbigheten för Skilnebarn att söka Kongl. Maj:ts Nådiga tillstånd att med hwarandra ingå giftermål, hittills varit förenad, har Kongl. Maj:it funnit godt stadga och förordna, att Skilnebarn, hwilka wilja söka Kongl. Maj:its tillåtelse att med hwarandra tråda i ättenskap, böra gifwa sin ästundan tillkänna hos Kyркоherden i den församling, der qwinnan wistas, hwarefter Kyркоherden bör, med insändande af betyg om contrahenternes uppförande, derom givna anmälan i Consistorium, som har att målet till Kongl. Maj:it i underdånighet inberätta, då Kongl. Maj:it will genom swar till Consistorium meddela Des Nådiga beslut, hwarom Consistorium bör Kyркоherden och denne åter contrahenterne förståndiga, utan att någon afgift, hwarken hos Kyркоherden eller i Consistorium eller i Kongl. Maj:its Cancellie, derföre må äga rum. K. Kung. den 8 September 1829. *)

Giftermål emellan Skilnebarn på ön St: Barthelmy, som äro af Lutheriska Läran, tillåtna utan försäklad bifalls afwagtande eller annat iakttagande å contrahenternes sida, än att de, derest utom berörde skildskap något hinder icke möter, deras ästundan i den delen hos Commendanten derfädes anmäla; Och i

*) Enahanda stadgande gafs redan i K. Br. den 20 Junii 1805, till förmon för Skilnebarn bland Allmogen i Lappmarken.

händelse otidigt sängelag mellankommit, erlägger hwardera till Kyркоan Trettio två skillingar. K. Br. d. 17 December 1792.

4. §.

§ rätt ned och upstigande swägerlag, ware och ättenskap förbudt: och ty må man ej til hustru taga sin söns, sonasons eller dottersöns enka; sin stiuvmoder, sin afledna faderfaders eller moderfaders andra hustru; ej eller sin stiuvdotter, stiuvsöns dotter, eller stiuvsdotters dotter; sin hustrus moder, hustrus fadermoder, eller modermoder, och så vidare.

Vägersmål i desse swägerlag, 59 C. 2 §. M. B.; Eter ensfalt eller twesfalt hor med någon i närmare skildskaps eller swägerlags leder, 5 §. ib.

5. §.

§ swägerlag å sidone må man ej gifwa sig "med sin broders enka; brodersöns, eller systersöns, broders eller systers sonasons, eller dottersöns enka; sin faderbroders, eller moderbroders, faderfaders eller fadermoders broders enka; sin moderfaders, eller modermoders broders enka; Ej eller med sin afledna hustrus syster, hustrus broders eller hustrus systers dotter, eller dottersdotter, och theras afkomma; hustrus faderssyster, eller moderssyster; hustrus faderfaders eller fadermoders syster; hustrus moderfaders, eller modermoders syster."

Vägersmål i desse swägerlags leder, 59 C. 6, 7 och 8 §. M. B.

Detta Lagens rum har erhållit följande lydelse:

§ Swägerlag å sidone må man ej, utan Konungen gifwer der lof til, gifwa sig med sin Broders Enka, Brodersöns eller Systersöns, Broders eller Systers Sonasons eller Dottersöns Enka; sin Faderbroders eller Moderbroders, Faderfaders eller Fadermoders, Moderfaders eller Modermoders Broders Enka, ej eller med sin afledna Hustrus Syster, Hustrus Broders eller Hustrus Systersdotter eller Dotterdotter och deras afkomma; Hustrus Faderssyster eller Moderssyster, Hustrus Faderfaders eller Fadermoders Syster, Hustrus Moderfaders eller Modermoders Syster. K. Förordn. den 10 April 1810.

6. §.

§ må man eller i andra swägerlaget ättenskap bygga med sin hustrus stiuvmoder, eller sin stiuvfaders enka; ej eller med sin döda dotters mans enka, eller med sin stiuvsöns, eller stiuvsöns söns enka."

Om Vägersmål i desse swägerlags leder, 59 C. 9 §. M. B.; Jäf mot Domare och wittnen på grund af swägerlag 13 C. 1 §. och 17 C. 7 §. M. B.

Denna §. har erhållit följande lydelse:

Ej eller må man i andra Swägerlaget, utan att Konungen dertill gifwer lof, Ugtenskap bygga med sin Hustrus Stjufmoder eller sin Stjuf-faders Enka, ej eller med sin döda Dotters Mans Enka eller med sin Stjuffsons eller Stjuffsons Sons Enka. K. Förordn. d. 10 April 1810.

7. §.

Hwad om mannen i äkten-skaps mål här stadgad är, bör också förstås om qvinnan.

Ansvar för qvinna som begär lägersmål i förbudna Hylfskaps- eller swägerkaps ledor, 58 och 59 C. M. B.

8. §.

Swägerkap räknas emellan mannen och hustruns släkt, och emellan hustrun och mannens släkt; men ej emellan begges theras släkt inbrödes. Och ty måge två bröder taga två systerar, och fader taga moder, så son tager dot-tren. Men ej må son taga modren, så fader hans lefwer och hafwer dot-tren, at wördnaden emellan föräldrar och barn ej spillas må.

9. §.

I alla thesa fall bör ej skilnad göras emellan hel och halfflydda. Ware och äkten-skap lika förbudit, om blodsbandet kommer af äkten-skap, eller lägersmål.

Hel- och half-syftens arfsrätt, 3 C. U. B.; Lägersmål med ägta eller oägta fränkor och fränder anses lika, 59 C. 1, 2, 3 §. M. B.

10. §.

Ej må then, som må lågradt hafwer, få henne til ähta; utan fader och moder gifwa ther ja och samtycke til, eller Domaren pröfwar, at goda skäl thertil styrcka.

Må skäl af Gistoman begäras, 1 C. 1 §. G. B.; Häfbar man sin fästegwinna, eller annan qvinna under äkten-skapslöfte, 3 C. 9 och 10 §. f. B.; Utlar man barn i lönskaläge, therä sedan fästning eller äkten-skap följer, 5 C. 1 §. ib.; Hindrar föräldrar eller Gistoman thet giftermål, som lagliga söles, 6 C. 4 §. ib.; Warder twist om trolofning, 10 C. 8 §. M. B.

11. §.

The som hor med hwarannan giordt hafwa, måge ej äkten-skap bygga, äntå at then oskyldige maken dödd är.

För hor dömes till äkten-skaps-skilnad, 13 C. 1 §. G. B.; Huruwida den brottslige får ingå nytt giftermål, 2 §. ib.; Utlas barn i hordom, 3 C. 7 §. U. B.; Ansvar för hor, 55 och 56 C. M. B.

Med stadgandet i förevarande §. öfverensstämmer 15 Cap. 7 §. Kyrko-Lagen.

12. §.

Wiger Prest them, som äkten-skap ej bygga måge; ware wigsel ogild, och miste han sitt Prest-staembete. I the fall, thet lägersmål wid dödsstraff förbudit är, plichte och Prest thertil med fiorton dagars hächte wid wain och bröd. Wiger then, som ej är Prest, ehwad äkten-skapet är til-lätit, eller ej; straffes med arbete wid Konun-gen's slott eller fäste, i try, eller flera åhr, som brottet är til; och i thy fall, thet äkten-skap är tillåtit, bör laga wigning ske.

Wiger Prest förr än lagliga lyft är, 7 C. 2 §. G. B.; Eller, innan afwittring hållen är, 12 C. 1 §. f. B.; I hwille fall Lägersmål wid dödsstraff förbudit är, 22 C. 1 §. och 59 C. 1, 2, 3, 4 och 5 §. M. B.

Giftermål med främmande Religions förwanter, måste sligt afrådas; Och blifwa the icke albeles förbudne, för hoppet om theras omwändelse, til Wår lära, och när the ingås med sådane wilkor, som Wåre Stadgar påbjuda. Kyrko-Lag. 15 C. 8 §.

Detta Kyrko-Lagens stadgande är lemnadt till efter-sjöld genom K. Kung. om bewilljad Religions frihet den 24 Januarii 1781. Afwen som närmare föreskrifter, rörande främmande Religions förwandters giftermål äro gif-ne i samma K. Kung. införd wid 1 C. 3 §. M. B.

Judarne måge här i landet ingå giftermål blott med sine Religions-förwandter, men ej med någre andre, 23 §. af Reglem. för Judar d. 27 Maji 1782, infördt wid 3 C. 1 §. H. B.

I fall någre synnerlige omständigheter förefalla, som kunna gifwa anledning til bifall å begärdt äkten-skaps full-bordande, emellan lifstids-fångar och qwinsspersoner med hwilka de sig i äkten-skaps-handel inlåtit, eller dem de under äkten-skapslöfte lågrat, bör målet med alla sina omständig-heter, hos Kongl. Maj:t i underdånighet anmälas, och Des nådiga godsinande underställas. K. Br. d. 24 Jan. 1745.

I anledning af twänne på wif tid till fästningsarbete dömda personers anhållan, att under fängelsetiden så ingå äkten-skap, har Kongl. Maj:t, ehuru hwad den ene af Sö-kanderne angick, häfbande under äkten-skapslöfte tillkommit, förklarar sig sinna betänkligt, äkten-skaps fullbordande med wigsel under fängelsetiden i Näder samtycka. K. Brev. d. 28 Aug. 1754.

En döfstum, som kunde yttra sin wilja, förstå sin Chris-tendom och med handtwerk försörja hustru, erhåll tillåtelse att ingå äkten-skap. K. Br. d. 10 Januarii 1755. At en annan döfstum gafs enahanda tillåtelse genom K. Br. den 15 Apr. 1796.

Den som är bewärad med den rätta fallandefoten (epilepsia idiopathica) får ej gifwa sig. K. Br. d. 25 Nov. 1757, anmärkt wid 4 Cap. 2 §. denna Balk.

Främmandes twistiga Giftermålsfrågor stola hänskjutas till Domstolen att afgöras. K. Br. d. 30 Nov. 1787.

3. Capitlet.

Om fästning eller trolofning.

1. §.

I fästning ske skal, bör giftoman med fyra witten när wara, twänne å mannens wagnar, och twänne å hennes. Sker thet annorledes, ware then fästning ogild, om giftoman ther å lå-rer, och böte hwarthera, som sig olagliga fäst, tijo daler til the fattiga; gillas then fästning af giftoman, waten å både saklöse.

Rätter Gistoman, 1 C. 2 och 3 §. G. B.; Laga bewis i hwariehanda mål, 17 C. M. B.; Wärfattige Witt-nens egenkap, 7 §. ib.; Laga Domstol wid twist om tro-lofning, 10 C. 8 §. f. B.

Engen må trolofwas emot sin egen fria wilja och wederbörandes samtycke. Kyrko-Lag. 15 C. 10 §. 1 Mom.

The som intet kunna råda sig, eller the sina, sko-la i tid låta theras Stålesförjare förnimma, när the,

eller theras anhörige wilja trolofwas, at han må war-na them för the hinder, som them til skada, af Skyld- eller Swägerkap, kunna i wägen ligga; Och skal in-gen trolofwas, som icke kan Lutheri Cathechismum, och hafwer begått Herrans Natward.

Trolofningar stola ske med klara och tydelige ord, med eller utan wilkor; När nu bägge ther til säha Ja, förutan rädbhåga, eller twång, samt gifwa hwar annan handen, så är trolofningen föråttad, antingen thet gifwes gäfwor, eller icke. Kyrko-L. 15 C. 11 och 12 §. S.

2. §.

Nu förbinder man sig skrifteliga til äkten-skap; är thertil giftomans samtycke, hafwe enthe-ra sedan ej macht thet löfte rygga, eller sig an-nan fästa.

Warder någor twungen till fästning, 4 C. 1 §. G. B.; Häfter man sig twänne, 3 C. 5 §. f. B.

Ingen omyndig, och stadd under annars Wäld, skal hemligen förlofwa sig, hwarken skriftligen, eller edeligen: Giör thet någon, ware sådant ogilt, och plich- te för brätt sino. **Kyrko-L. 15 C. 10 S.**

De ried godt och moget betänkande, wederböran- des råd och samtycke, men icke af twång, råddhåga, lättfinnighet, lössaktighet, fylleri, eller annat sådant flodde trolofningar, böra ej för den orsaken för ofull- komliga anses, att inge witten tillstådes warit, utan kunna i trolofning och ägtenkapstwiister egit tillståen- de och skriftelige försäkringar, som på bemänte sätt flodde äro, hwarom noga af wederbörande Domare underökas bör, där det beskribas skulle, vara lika gällande skäl och bewis, som laglige och ojäfaktige witten. **K. Förordn. d. 14 Januarii 1726, §. 1, jemförd med K. Resol. på Prästerst. besw. d. 22 October 1723, 4 §.**

3. §.

Fäster annar än rätte giftoman, som förr är sagdt; böte femton daler, och fästning ware ogild.

Spilken är rätt Giftoman, 1 C. 2 och 3 §. §. G. B.; Warder twist om Giftomannarätt, 4 §. ib.; Ther ej finnes utfatt, hwilken böterne njuta skal; gånge the til trestif- tes, 32 C. 1 §. R. B.

4. §.

Fäster giftoman mö at twänne; böte tre- tijo daler, hälften til Konungen, och hälften til Håradet, eller staden, och fladan åter.

Hindrar giftoman det giftermål som lagliga sökes, 6 C. 4 §. G. B.; Hindrar han wigsel olagliga, 7 C. 1 §. f. B.

5. §.

Fäster man sig then qwinno, som förr lag- liga fäst är; böte så han femton daler, och hon tretijo daler. Böte lågersmål them emellan; plich- ten som i Mißgiernings Balken urskils; hafwen ock förwerkadt til the fattiga alt hwad the hwar- annan gifwit. Fäster man sig twenne; böte tre- tijo daler, och ware then första fästning gild, än- så at han then senare häfdadt. Wil then förra ej bhgga ächtenkap med honom; blifwe så han med then senare wigd.

Lågrar fäst man ofäst qwinna, 54 C. 2 §. M. B.; Fäster man sig twänne och häfdar bägge eller en af dem, 3 §. ib.; Häfdar fäst man then qwinno som annan fäst är, 4 §. ib.; Trolofwar sig laggift man, eller hustru, med annan, 9 C. 2 §. M. B.; Om barn som aflas i fästom, 8 C. 2, 3 och 4 §. §. R. B.

Ther någon trolofwar sig med twänne, så ware then första trolofningen gill, fäst än the i then senare, och icke i then förra, hwarannan häfdat hafwa, så framt then förra wil then otrogne äga; Och then som således bewiiser någon, stände uppenbara Skrift, för- utan thet straff, werldslig Lag honom pålägger: Men wil then förra intet äga then ostadige, så blifwe han med then senare wigd. **Kyrko-L. 15 C. 16 §.**

Om enskildt skrifttermål för lågersmål i fästom, se **K. Förordn. d. 18 Nov. 1741, wid 54 Cap. M. B.**

6. §.

Fäster man sig owetandes then qwinno, el- ler qwinna then man, som förr fäst är; ware saklös, och then brotflige böte tretijo daler, och fladan åter; hafwe ock förbruttit til then saklösa the gåfwor, som then samme både fäst och gif- wit. Är någor annorlunda til skilnad i fästning wällande, eller fäster han sig then han för skyld- kap, eller annat hinder ej ähta må; ware lag samma.

Warder Qwinna bedragen till fästning, hafwe Man- nen till henne förbruttit gåfworne, 4 C. 6 §. G. B.; Om wällande till skilnad i fästning, f. C.; I hwilke skyldskaps och swägerskaps leder, ägtenkap är förbudt, 2 C. f. B.

7. §.

Äro begge lika wällande til fästninga skil- nad; hafwen så förwerkadt til the fattiga ast,

hwad the hwarannan gifwit; och böte hwarthera tiugu daler. Wäller annarthera mer, och annar- thera mindre; böte then hälft, som mindre wäl- ler; men gåfworne ware förbrutna til the fattiga.

Med denna och 5 §. i förew. Cap., hwilke wisa de fall då fästninga gåfwor förwärfas till de fattige, kan jemföras det, wid 4 C. 4 §. i denna Balk införda och till förkla- ring af samma §. utfärdade **K. Br. af den 11 Nov. 1747.**

8. §.

Äro gifwa fästehion hwar annan gåfwor i reda penningar, eller lösdören, för ächtenkaps skul; bör sedan fästegwinna för än wigsel åkom- mer; gifwe så fästeman til then bödas föräldrar, eller arfwingar alt igen, hwad han fått, och ta- ge åter hwad han gifwit hafwer. Där fästeman ifrån fästegwinno; tage hon sina gåfwor åter, och behålle hwad henne gifwit war i lösdören.

9. §.

Häfdar man sin fästegwinno; så är thet ett ächtenkap, som skal fullkomnas med wigsel, ehwad trolofningen är med, eller utan willkor, antå at samma willkor ej fullgjorde äro. Undandrager han sig wigsel, och framhårdar i thenna sin mot- wilja; warde hon så förklarad för hans ähta hustru, och niute full giftorätt i bo hans, som i 10. Cap. i thenna Balk sägs. Giör hon thet; ware lag samma.

Lågersmål i fästom och under ägtenkapslöfte, 54 C. M. B.; Aflar man barn med sin fästegwinna, 5 C. 1 §. G. B.; Giftorätt då endera undandrager sig wigsel, 10 C. 7 §. f. B.; Barnens arfsrätt, 8 C. 2 §. R. B.; Laga Domstol, 10 C. 9 §. R. B.; Om then som af Domaren är förklarad för någons maka, låter wiga sig med annan, 9 C. 2 §. M. B.

Om the trolofwade hwarannan häfda, så är thet ett ächtenkap som med Kyrkiones bånd fullkomnas skal. Undandrager han sig wigsel, så förklares hon för hans hustru och hafwe så then ene, som then andra, att wid så hos werldslig Rätt, hwad Lag förmar. **Kyrko- Lag. 15 C. 13 §.**

Trolofningar med willkor måga tillåtas, allenast the med Guds ord, naturlig och werldslig lag äro lik- mätige; Och skal ingen till ächtenskapet tvingas så länge bemänte willkor icke fullkomnas; och medan the ännu stå, hafwe ingenthera parten mact, trolofningen att rygga, och sig med annan förbinda, men om the trolofwade hwarannan häfda, måste ächtenskapet fullbör- das antingen wilkoren äro fullgjorde eller intet. **Kyr- ko-Lag. 15 C. 15 §.**

Folket skal förmanas att intet lätteligen ingå nå- gre willkorlige och till lång tid anstående trolofningar. **17 §. ibidem.**

Hwad om ägtenkaps-skilnad i allmänhet blifwit förordnad, kommer äfwen att lämpas till sådane äg- tenskap, som med häfdad fästegwinna äro begynta, men ej genom wigsel fullbordade. **K. Förordn. den 27 April 1810, införd wid 13 C. 7 §. d. B. *)**

10. §.

Häfdar man qwinno under ägtenkaps löfte; så skal han taga henne til ähta, om hon thet påstår, och hennes fader och moder thertil sam- tycka. Är han motwillig; ware lag, som förr sagdt är. Nekar han til löftet; döme så Rätten therom. Warder löftet för fast förklaradt, eller hafwer han låtit intaga henne i Kyrkian, så- som sin fästegwinno; hafwe sedan ej mact thet löfte

*) Genom Kongl. Maj:ts Utslag den 26 Juli 1815, Åbe- ropadt i **K. Br. till Götha Hof-Rätt** den 16 Junii 1819, förklarades, att **Bonden N. och Pigan N.** hwil- ke, efter föregången trolofning och lysning, med hwar- andra plågat oföfligt umgänge, icke kunde winna skil- nad i deras sålunda påbrjade ägtenkap, enär de än- nu icke undergått förefskifne warningsgrader. Och som **N. Hårad-Rätt**, det oaktadt, på den grund att häf- dande ej stett och under åberopande af 4 C. 5 §. G. B., sedermera dömt till skilnad mellan nämnde personer; skulle, enligt nyssberörde Kongl. Bref, Hå- rad-Rätten för såmedelst ådagalagdt förhållande, er- hålla lämpelig förefskifning.

löfte ändra, antä at hon sin rätt til äktenka-
pet eftergifwa wil.

Om Lagersmål i fästom och under äktenklaps löfte, 54 C. 1 §. R. B.; Föräldrars bifall till giftermålet, 2 C. 10 §. G. B.; Dwinnsans gifstörätt, 10 C. 7 §. f. B.; Afklar man barn under äktenklaps löfte, eller i lösningsläge, therä sedan fästning eller äktenklap följer, 5 C. 1 §. ib. och 8 C. 2 §. R. B.; Laga Domstol i närvarande fall, 10 C. 9 §. R. B.

Om någon läskar en Må til Lagersmål, under Äktenklaps löfte, så skal han, efter Gudz bud, wara förpliktad, at taga henne til ähta, och icke öfvergifwa henne. Läskar han til löftet, och icke kan bringas til förening, så förwijses han til werldzlig rätt, at ther, på behörigt sätt, sig besjira. Ellstär han löftet, och doch motwilleligen öfvergifwer henne, så niuter hon lika rätt, som en troloswat Fästems, och han straffes, som then ther utan sak, en sådan öfvergifwer: Doch, om han icke ännu är kommen til mogen ålder, utan står under Föräldrars eller Förmyndares wälde, bör han intet så högt strängas til Äktenklapet, med mindre Föräldrarna wilja thet samtycka. **Kyrko-Lag. 15 C. 14 §.**

Uppå Rikens Ständers underdåniga hemställan har Kongl. Maj:t sunnit Lagens stadgande i 3 Cap. 10 §. Gift. B. att, då qwinna blifwit häfdat under äktenklapslöfte och Domaren förklarar löftet fast, eller mannen låtit kyrkotaga qwinnan såsom ägta hustru, han icke äger mågt löftet ändra, ändock att hon sin rätt til äktenklapet eftergifwa will, samt Kongl. Förordn. den 23 Julii 1755, som utsätter wiisa twångsmedel i händelse af motwilja till ett sådant äktenklaps fullbordande, wara stridande emot begrepet och affigten med en ägta förening; Och har Kongl. Maj:t dertfore med Rikens Ständer i Råder förordnat: det sistberörde Kongl. Förordning kommer att häbanester till all kraft och werkan uphöra, samt sålunda ändrat och förklarar 10 §. af 3 Cap. Gift. Balk. att, sedan det af häfdat qwinna föreburna äktenklapslöfte blifwit af Domaren ansedt wara bewist och gällande, men mannen icke desmindre wägrar att desamma genom

wigsel fullborda, skola de, enligt 1 §. 16 Cap. Kyrko-lagen, instämmas til Dom-Capitlet för att erhålla nödiga föreställningar, då, i händelse de om äktenklapsförbindelsens upphäfwande sig i godo förena, skiljobref genast må meddelas; men åter, wid ett motsatt förhållande, om den ena yrkar och den andra wägrar äktenklaps fullbordan, bör Målet, hwad äktenklapsförbindelsens upplösning angår, öfwerlemnas til Kongl. Maj:ts Eget nädiga afgörande; dock att hwad Lagen om qwinnsans och barnets öfriga rättigheter stadgar, utan hinder af det utfäste äktenklaps upphäfwande, kommer att äga bestånd. **Kongl. Förordn. den 3 April 1810.**

Den sig förbruttit genom lägersmål emot qwinna, som han förut häfdat under äktenklapslöfte, och med hwilken honom blifwit ålagdt fullborda giftermål, må ej utan Konungens tillstånd gista sig med en annan, änskönt den förra sin rätt til äktenklapet eftergifwit. **K. Br. den 29 Januarii 1767.**

Dwinna, som blifwit under äktenklapslöfte häfdat af en med fallandesot beswärad man, och för denna hans sjudom erhållit skilnad, må såsom årlig hustru kyrkotagas och bägge förskonas från widare böter, än att hwardera till Socknekyrkan betalar Twå Dalex Silfwermynt. **K. Br. d. 26 Nov. 1768.**

Det äktenklaps aftal, som ej skedd förr än efter Lagersmålet, är, änskönt Domarens stadfästelse derä kommit, dock icke annorlunda än för en wanlig fästning eller trolofning att anse. **Kongl. Br. den 10 Nov. 1772.** (Ar barn i samma lägersmål afladt; se, om des och modrens rätt 5 C. 1 §. G. B., jemfördt med 8 C. 1 §. R. B.)

11. §.

Rymmer fästeman ifrån fästegwinno, som af honom häfdat är; gånge therom som i 13 Cap. om man och hustru stadgas.

Reser man egenwilligt bort från sin fästegwinna, 4 C. 8 §. G. B.; Öfvergifwer man sin hustru, 13 C. 4 och 6 §. §. f. B.; Laga Domstol i sftnämnde fall, 10 C. 10 §. R. B.

4. Capitlet.

Om skilnad i trolofningar.

1. §.

Warer något twungen til fästning, och låter ej märka sitt samtycke thertil, sedan han, eller hon, utom twång är; ware så then fästning ogilt; utan fästehjon hwarannan häfdat hafwa.

Ej må någor till giftermål twingas, 1 C. 5 §. G. B.; Häfdas fästegwinna, 3 C. 9 §. f. B.; Wid hwilken Domstol twist om skilnad i trolofning upptages, 10 Cap. 8 §. Rätteg. Balk.

Skilnad i Trolofning, tillåtes för efterföljande orsaker:

Til thet Första. När någon är twungen at troloswas, och sin fästegwinna efter trolofningen intet häfdat, ey heller på annat sätt, när then samma är utan twång, sitt fria bewillande, med the ord eller gärningar betygar, som fullt samtycke kunna bewitna.

Til thet Andra. När ett oförsonligt haat och illwilja, emellan the troloswade sig yppar, af någon orsak, som the bägge ey hafwa wettat utaf, så the troloswades, och illwiljan, hwarcken genom tilbuden förlikning, och godt folkz medlande, eller werldzlig näpft, biläggas och rättas kan.

Til thet Tredie. Om otuchtig beblandelse, eller någon grof misgärning, förr eller efter trolofningen, af en, thea parten begången är, then ofsyblige aldeles owitterligen, hwar igenom then brokliges åhra, goda namn och rykte förlenas, eller ett roligt unigånge them emellan hindras och förspilles.

Til thet Fierde. Smittosamme och obotlige sjukdomar, hwar med then ena delen hemligen warit bekant, förr än the troloswades, eller och ther efteråt råkat uti, såsom Spetalska, Fallande sot, Wettlösa, Raseri, Pocker af lössaktighet, wederstyggelige och store fel och lyten, som städse kunna hindra en, att bruka sin handtering och näring. **Kyrko-L. 16 C. 2 §.**

2. §.

Hafwer enthera förr fästningen hemlig sjukdom, then smittosam och obotelig är; eller efteråt theri råkat: såsom spetalska, fallande sot, wettlösa, raseri, pocker af lössaktighet, eller wederstyggelige och stora fel och lyten; gånge och then fästning åter.

Huruwida äktenklap återgår af enahanda orsaker, 13 C. 8 §. G. B.; Then saklösas rätt til fästninga gåswor-ne, 3 C. 6 §. f. B.

Å anledning af upkommit twiweismål om rätta förståndet af 16 Cap. 2 §. 4 p. i Kyrko-Lagen, som wäl anser fallande sot såsom et laga skäl til skilnad i trolofningar, då nemligen, när endera parten det påstår, men icke utsätter, huruvida äktenklap, när det ä omse sidor åstundas, må tillåtas emellan personer, af hwilka endera är beswärad med berörde sjukdom, är hos Kongl. Maj:t underdånig förstågan giord, om och huruvida i sådant fall äktenklap må bewiljas. Och aldenstund efter Collegii Medici härutinnan aflägne underdånige utlåtande, de måst förfarne Läkarer ifrån äldsta sidor deryom kommit öfwerens, at en rätt fallande

De siuka, kallad Epilepsia Idiopathica, fortplantas ifrån Föräldrar på barn och barnabarn; Och dageliga förfarenheten intygar, att föga någon med denna sjukdom behäftad gifwes, så framt icke en af dess Förfäder på Fäberne- eller Möberne-sidan varit plågad med fallande foten; Men at derjemte denna fallande foten icke bör blandas med den så kallade Epilepsia Symptomatica eller convulsioner och ryckningar, hvilka ofta til utseende likna fallande foten, fast de af andra orsaker härröra och af en skickelig Läkare kunna urskiljas och botas, och således på barnen icke fortplantas, samt derföre ej kunna hindra ägterskap; Fördenstul, och emedan det enda medel, at efter handen utrota den rätta fallande foten; är at adeles förbjuda giftermål för de personer, ware sig man eller qvinna, hvilka hämed äro besvärade; Ty är Kongl. Maj:ts nådiga wilja; det Prästerkapet antydas, at, enå någon för fallande fot länd, åstundar träda uti ägterskap, de då, innan lysning sker, gifwa det Provincial-Medico eller Stads Physico tillkänna, med alla de omständigheter, som angående sjukdomens ursprung och besaffenhet äro kunnoge, och af den siukas Föräldrar eller slägt och bekante, som wistas i Staden eller Socknen, kunna utletas, på det bemänte Läkare, sedan han sådant, jemte sit eget yttrande, hos Collegium Medicum,*) til dess gillande berättadt, må lämna till förläteligit bewis, som hos Prästerkapet bör upwisas, at sjukdomen icke är den rätta fallande foten eller Epilepsia Idiopathica, då, i slikt fall, men icke annars, ägterskapet må vara den siuke tillåtit. För öfrigt; har Kongl. Maj:tt funnit nödigt, til hämmande af en så olyckelig sjukdom, at de fattige, som dermed äro behäftade, böra af Prästerkapet förmås, at hos Stads- eller Provincial-Läkaren låta försöka, huruvida de hittills emot samma sjukdom bekante medel kunna något uträtta, och det af fattigmedlen i den församling, hwartil den siuke hörer. Hvilket til underdånig efterrettelse förståndigas. **K. Br. till Consist. den 25 Nov. 1757.**

Enär af enskille personer, i särskille fall, såsom wid giftermål, eller kroppsligen, begäres Sundhets-Collegii utlåtande i affeende på ärfteliga eller smittosamma sjukdomar, m. m., är det Collegii pligt, att sådant med den granlagenhet beswara, som sakens besaffenhet fordrar, så att anledning icke gifwes, hwarfen till Folkökningens hindrande, eller Landets besvärande med obotliga sjukdomar. **K. Instruct. för Sundhets-Collegium den 6 Dec. 1815, §. 10.**

Hwad som är att iakttaga wid Läkarebesigtningar i allmänhet, ses af **Unm. wid 28 C. 6 §. M. B.**

3. §.

Samma lag ware, thet enthera förr, eller efter fästning begätt lågersmål, eller giordt sådan gierning, som röder thes goda namn. War thet förut kunnigt; gånge så ej fästning åter.

Om skilnad i ägterskap för enahanda orsak, 13 C. 7 §. G. B.; Om fästningagäswors förwerkande til then sällsfa, 3 C. 6 §. f. B.; Äro bägge til fästninga skilnad lika wällande, 7 §. ib.

4. §.

Wilja fästehjon skiljas åt, och hafwa the hwarannan ej häfdat; gifwe thet Capitlet tillkänna, och gånge fästning åter.

Häfdar man sin fästehjonna, 3 C. 9 §. G. B.; I hwad fall hustru må wända sig till Capitlet om skilnad, 13 C. 6 §. f. B.

FRIEDRICH &c. Wi hafwe låtit Ds föredragas Eder underdåniga skrifwelse af then 22 October sifflidit är, hwarutinnan I andragen, huruledes af the, tid efter annan, inkommande Protocols Utdrag och Domar, ifrån Härads- och Rådhusw-Rätter, angående trolöfningar, och thesas uphäfwande, finnes, at wederbörande Domare döma uppå förekommande skäl til skilnad, som Giftermåls-Balkens 4 Cap. 4 §. förefris-

wer, allenast med en remiss til Dom-Capitlet, utan att belägga parterna med några böter til the fattiga för trolöfningens uphäfwande; och som hos Eder således twifwelsmål skal upkommit, om rätta förståndet af bemälte rum i Lagen, när thet jemføres med 3 Cap. 7 §. i samma Balk; Ty hemskälens I sådant til Wårt nådiga ompröfwande och förklaring underdånigst.

Thetta hafwe Wi hos Ds i öfwerwägande komma låtit; Och emedan Lagen i 3 Cap. Giftermåls Balken handlar om fästning eller trolöfning, huru then bör ingås, samt uti 3. 4. 5. 6. och 7. §. Stadgas, at then, som i the ther nämnda mål sig förjer, bör med böter anses, hvilka rum i Lagen tydeligen wisa, at theruti är någon förseelse, eller wällande til mer eller mindre, som med böter eller gäswornes förbrutande til the fattiga, ungällas bör; men uti 4 Cap. i samma Balk, hwarest stadgas om skilnad i trolöfningar, i the tre första §. wises, at fästning uti the ther beskrifna händelser kan återgå, utan at theruti nämnes eller påläggas någre böter, eller at gäsworne skola warda förbrutne, fast än Domaren theröfwer kommer sig at utlåta, efter som theruti stadgas om sådana orsaker, hwarföre skilnad i trolöfningar tillåtes; Och 4 §. i samma Cap. handlar om sådana mål, som ifrån the förra äro skiljaktige, och hwaruti något sådant wällande, som i thet föregående Cap. nämndt är, icke eller finnes, så at fästehjon icke före varit lagliga fäste, eller at någor fäst sig 2me, eller owetandes förlofwat sig then, som för fäst war, eller fäst sig then han för skyldskap, eller annat hinder, ej ähta må, icke eller varit på annat sätt wällande til fästninga-skilnad, utan här föreställes allenast then händelse, när bägge fästehjon äro nögde, och wilja skiljas åt, så at then ene icke besyller then andra för sådant, som han eller hon påstår kunna förorsaka skilnad, och fästehjon icke hafwa hwarannan häfdat; i hwilket fall böter, eller at gäsworne skola warda förbrutne, icke utfatt är, utan nämnes ther allenast, at fästningen gånge åter, och at thet bör gifwas Capitlet tillkänna, så at sådana mål, när bägge fästehjon äro nögde at skiljas åt, icke behöfwas förut wid Domstolen anmälas, efter som i sådant fall, icke någre böter, eller fästningegäswornes förbrutande, utfatt äro, them Domaren eljest pålägga skulle; utan kunna these fästehjon sig hos Capitlet angifwa, och thet fästninga-skilnad erhålla; men om fästehjon, i sådant mål förut skulle sig wid Domstolen sjelfwe angifwa, såsom så enthera af then andra begär någon förlikning, och thet finnes, at fästehjon hwarannan ej häfdat hafwa, the ock så bägge tilstå, at the antingen förut äro förlikte, eller insör Rätta sig för-ena, så kan Domaren ej annat, än sådant i sitt Protocoll uptaga, samt, skickligt Lagens innehåll, förwisa parterna til Dom-Capitlet, at the skilnad åternjuta, hwilket Lagens förordnande hafwer thet ändamål, at för bättre ordning skul, sådana mål böra hos Domaren eller Consistorium angifwas, på thet hwar och en ej må kunna sig förlofwa, och sedan lättinnigt thet åter uphäfwa, utan at sådant först hos wederbörande tillkänna gifwa; Förthenstul finne Wi, thet Lagen häruti är tydelig och klar, at uti the mål, thet böter icke utfatt äro, eller thet uttryckligen ej nämnes at gäsworne skola warda förbrutne til the fattiga, sådant af Domaren ej påläggas bör. Hvilket Wi Eder til nådigt swar och efterrettelse i slika förefallande mål, lemna welat. **Kongl. Brefw. till G. Conf. d. 11 Nov. 1747.**

FRIEDRICH &c. Ds hafwen I, genom skrifwelse af then 11 siffl. Martii, i anledning af ett hos Eder förefallit mål, angående drengen A. och enkan B., hvilka sig förlofwat, och låtit för sig trenne söndagar lysa, men drengen sedan nekast, at genom wigsel wilja låta fullborda ägterskapet, och påstått skilnad, underdånigst hemställt, huru I Eder bören förhålla, när sådana mål förekomma, at trolöfningens skilnad påstås, så lysning en eller flera resor skedd. Och at thenstund Lagen, som i Giftermåls Balkens 3 Cap. handlar om fästning och trolöfning, samt i 4 Cap. om skilnad i trolöfningar, innehåller i allmänhet, huru

*) Numera Sundhets-Collegium enligt Kongl. Kungörefsen den 27 Januarii 1813.

huru i sådana mål förhållas bör, och theruti grunden utfatt finnes, hwarefter särskilte mål och handlinger, som röra trolöfningar och theras skilnad, anses och afgöras kunna; Men någre särskilte mål och besynnerliga handlinger icke kunnat eller bordt utsättas, emedan the äro af then besaffenhets, at the ganska sällan äro aldeles lika, utan at the uti gänningen warande omständigheter, thensamma rätteligen utmärka, och wisa när någon förbrytelse är förre eller mindre, hwarefter böter eller straff rätteligen lempas böra, i anledning af then grund och thet systemål, som Lagen i allmänhet wid handen gifwer; til följse hwaraf också uti the mål, som angå trolöfnings-skilnad, när en eller flera gånger til ächtenskapet är lyft, sådana besynnerliga omständigheter uti hwarit mål för sig gemenligen förelöpa, och utwisa mer eller mindre skuld eller olägenhet, som sedan utgöra thet målets rätta besaffenhets, at thet therefter nödwändigt anses bör, och alle sådana handlinger icke kunna på lika sätt afhjelpas; Ty finne Wi, at uti så skiljaktiga mål icke något i allmänhet förordnas kan; utan böra, när the förefalla, antingen af Dom-Capitlet, eller wederbörande Domare afgöras, i anledning af the särskilte omständigheter, som theruti finnas, och then grund, som Lagen i allmänhet innehåller.

Men hwad thet särskilte målet widkommer, angående drengen A. och enkan B., hwilka sig trolöfwat och låtit lysa för sig trenne söndagar, men nu påstå från hwarannan blifwa skilde; Så finne Wi wäl, i anseende til the af Eder härwid anförda omständigheter, icke något hinder wara, at bemälte personer måge erhålla then begärta skilnad i trolöfningen; dock böra these personer, för theras wista ostadighet, erlægga, han fyra och hon två daler Silfms böter til soknekyrkan; hwarwid henne jemwäl förbehålles, at hos wederbörande Domare tiltala A. för thes förmenta skadestånd, i fall hon finner sig thetill befogad. Hwilket Wi Eder hämed til nädigt swar lemna welat. Kongl. Br. till U. Consist. d. 11 Nov. 1747.

5. §.

Kommer hat och bitterhet fästehion emellan af andra besynnerliga orsaker, som ej kunnige woro, förr än fästning skedde, och wil then ene skiljas, och then andre ej; döme så Rätten til skilnad. Finnas ej sådana orsaker; så må then brottslige ej bygga ächtenskap med någon annan, så länge then öfwerigifne ej förlit år; sylla och allan skada.

Tro bägge lika wällande till skilnad i fästning, 3 C. 7 §. G. B.; Om gif och osämja mellan man och hustru,

5. Capitlet.

Om barn, som aflas i fästom, eller i twegifte, och om gifstorätt i thy mål.

1. §.

Aflar man barn med sin fästegwinno, eller under ächtenskaps löfte, eller i lönskaläge, therå sedan fästning, eller ächtenskap följer; the barn äro ähta barn, och qwinnan niuter laggift hustrus rätt.)

Häfdas fästegwinna, eller lägras qwinna under ächtenskapslöfte, 3 C. 9 och 10 §. S. G. B.; Laggift hustrus rätt i allmänhet, 9, 10 och 17 Cap. f. B.; Förklarar qwinna för ähta hustru, 10 C. 7 §. ib.; Barnens arfsrätt i de

*) "Doktorsliga innehållet af denna §. gifwer tillkänna, att "Barnets willkor blifwer i sådant fall bättradt, fastän "det långt före ächtenskapet blifwit födt, ja äfwen änk "skönt mannen emellan at warit gift, och sedan först "till äkta tagit den han lägrat. — Om han med flere "under ächtenskapslöfte, aflat barn och de ej wetat af "hwarandra, intagas de, i förmågo af 5 C. 1 §. och "3 C. 10 §. G. B. samt 8 C. 3 §. U. B. alla i Rys-

14 C. f. B.; Warder twist om trolöfning, thes fullbordan, eller skilnad theri, 10 C. 8 §. R. B.

6. §.

Nu kommer okänd man, och gifwer sig ut til sann eller skänd, för annan, än then han är: warder qwinna theraf bedragen til fästning med honom; böte så han ättatijo daler, hälften til henne, och hälften til the fattiga; hafwe och til henne förbrutit gäfworna, och fästningen wate ogild. Kommer wigsel thertil af samma list, och kunnå the ej förlitke warda; böte han så dubbel, och miste åran; gånge och thet giftermål åter.

Warder någor twungen till fästning, 4 C. 1 §. G. B.; Om den, som till ägtenkap är obehwäm, eller drages med obotelig sjukdom, förtiger det och annan till ägtenkap swiliga förleder, 13 C. 8 §. G. B.; Om misbruk af annars namn och skrifter, 8 C. M. B.

7. §.

Hwilken som drucken sig fäster, eller på swike- ligit sätt thertil förledd är; ware ej skyldig thet löste hålla. *)

Må skaff af giftoman begäras och ej hemliga lockas, 1 C. 1 §. G. B.; Så qwinns, som mannens frivilliga ja och samtycke bör giftermålet fästas, 5 §. ib.; Warder någor till fästning twungen, 4 C. 1 §. f. B.

8. §.

Refer man egenwilligt bort ifrån sin fästegwinno, och blifwer, emot hennes samtycke, bort öfwer åhr och dag; wil hon ifrån then fästning lös warda; så må Domaren thet tillåta.

Huru fästninga gäfwor till then skiljda förwärtas, 3 C. 6 §. G. B.; Rymmer man från häfdad fästegwinna, 3 C. 11 §. G. B.; Öfwerigifwer man sin hustru, 13 C. 4 och 6 §. f. B.; Warder twist om skilnad i trolöfning, 10 C. 8 §. Rätteg. B.

*) "Detta är en regel, som sakens egen natur wisar wara "gällande i allt hwad under Contract hänföras kan; "ty det är ingen tillåteligt, tillkänna sig förmöt med "en annans skada, följaktligen hwarthen begagna sig "af sin nästas så besaffade finnesförfattning, att han "icke wet hwad han gör, ej eller med falska förefäll- "ningar bebraga honom till det, hwaraf han nödwän- "digt måste lida skada. Ifrån dessa ideer är dock wi- "da skildt det som innefattar brott. Der kan bryden- "skapen icke ursäktas, emedan det tillhör hwar och en "att afhålla sig ifrån en så usel och skamlig belägen- "het, som sjelf är en förbrytelse, och man kan aldrig "ursäktas det ena brottet med det andra, utan då får "man umgälla bägge." Domarens Pröfning oc. af Lind, pag. 60. Jemför och med förew. §. 15 C. 10 §. sista mom, Rysk-Lag.

fall §. offer, 8 C. 1 och 2 §. S. U. B.; Wäldtages qwinna är barnet ägta, 6 §. ib.

2. §.

Nu går någor i annat gifte, som sägs i 13 Cap. 6 §. och aflar barn; fins sedan, at förre maken lefwer; så äro och the barn ähta, och tagen arf, som i Urfda Balken sägs.

Barnens rätt till Arf i den händelse §. omtalar, 8 C. 5 §. U. B.

"kan för hans äkta hustru, och barnen anses för hans "äkta barn och arftagare; men, skilmätigt 3 C. 5 §. "samt 9 C. och 10 C. 1 §. G. B. njuter den Dwin- "nan endast gifstorätt och morgongäfwa, som han först "lägrat, så framt hon ej afklar sin talan, i hwilket "fall tiden af lägersmålen och ächtenskapslöftena, utstaka "företrädesrätten emellan de öfrige." Ur Skinsbergs Lagf. Bibl. 2 del. pag. 66. Se jemwäl Niebra mans Förel. öfwer U. B. p. 111.

3. §.

Kommer förre man, eller hustru åter; så brytes senare giffet, utan them annorledes åsämjer: och then som wika måste, tage alt thet åter utur boet, som han, eller hon, thet hafwer infördt, så ock sin del i thet, som the under äktenskapet med egna slögder afladt. Ur thet hustru, som wika måste; tage ock thertil morgongåfwo sina. Hafwa the barn samman i thet gifte, som brytes, och wil moder them til upfostran taga; pröfwe så Domaren, om hon them förestå gitter; och lägge så them emellan, hwad fadren thertil årliga gifwa bör. Ej måge så skilde makar niuta annan rätt til hwartheras bo och egen- dom, än nu sagdt är.

Återkommer bortrest make och wisar laga förfall, 13 C. 6 §. G. B.; Till hwad belopp Morgongåfwa utgår, 9 C. 1. B.; Barnens arfsrätt i detta fall, 8 C. 5 §. A. B.; Deras rätt i allmänhet till underhåll af Föräldrar, 13 C. 3 §. och 15 C. G. B., jemf. med 8 C. 7 §. och 17 C. 4 §. A. B.; Laga Domstol i hwarjehanda rätttegångsmål, 10 C. R. B.

4. §.

Träder någon i annat gifte, och wet, at förre maken lefwer; straffes som i Missgiernings Balken skils.

Om ansvar för tvegifte, 9 C. M. B.

Kongl. Maj:ts

Dom uti den till Kongl. Maj:ts öfwerseende ifrån des och Rikets Götha Hof-Rätt, genom ordentligt skån- de, inkomne sak, emellan aflidne Capitainen J. F. v. B:s Bröder, Majoren Adol och Wälbördig U. N. v. B., samt Capitainen Adol och Wälbördig U. N. v. B., samt deras Syster, Jungfrurna äbla och wälbördiga B. U. och L. F. v. B., tillika med Swägren, Bistops- pen och Theologie Doctorn Wälbörne Friherre E. M. å sin hustrus, äbla och wälbördiga J. G. v. B:s wägnar, å ena, samt Hushållerskan Catharina M. Dlofsdotter och Hof-Rätts-Commissions-Commisariaren P. E., såsom Förmyndare för Catharinas omyndiga Barn, Johanna Maria och Catharina Eleonora, samt Sonen Carl, å andra sidan, angående Parternas efter skänningar till Hof-Rätten gjorda påståenden: af Sö- kanderne, att med ogillande och upphäwande af det Testamente aflidne Capitainen J. F. v. B. den 26 Junii 1799 upprättat, och hwarigenom han förordnat, att all hans efterlemnade qwarlätenskap arfd och för- wärfd, skulle tillhöra Skidorna Johanna Maria och Catharina Eleonora, hwilkas Fader han wore, samt att deras Moder Catharina M. Dlofsdotter, med hwilken aflidne Capitainen, under löfte om äktenkap, skulle dessa barn aflat, borde niuta upphålle i kläder och fö- da, så länge hon lefde, ogift, årligt och sedigt, Sö- kanderne måtte komma i åtnjutande af deras lagliga arfsrätt: — Af Catharina Maria Dlofsdotter åter, att hon, som efter Barns sammanaflande med aflidne Ca- pitainen v. B., blifwit kyrkotagen såsom hans äkta hu- stru, måtte föcklas berättigad till alla de förmåner Lag wid ett sligt förhållande henne medgäfw; — samt af E., att hans myndlingar måtte anses såsom aflidne Capitainen v. B:s äkta Barn, och således niuta arf efter honom; hwaröfwer Hof-Rätten i Dom den 7 Februarii 1806 sig utlätit: att ehuru Sökanderne beskridt all werkan af Catharina Dlofsdotters kyrkotagning såsom Capitainen v. B:s äkta hustru, enär hon icke skulle kunnat wisa, att sådant skett i närvaro af flere per-

soner än Commisariern W., eller att aflidne Capitain- en v. B. i ojäfwiga wittnans närvaro dertill lem- nat W. tillåtelse; likwäl och allenstund det genom bemälte W:s wittnesmål wore satt utom allt twifwel, att Catharina Maria Dlofsdotter verkeligen wore in- tagen i kyrkan såsom Capitainens Fäste-Äwinnna, och det hwarfen kunnat beskridas, att den skriftliga tillå- telse, Commisariern W. wid sitt wittnesmåls afläggan- de, både wid Lands Norra Rots Hårbads-Rätt och Rätters-Rätten i Calmar, i original uppwisat, wore af Capitainen v. B. i listtiden egenhändig författad och underskrifwen, eller någon omständighet förefom- mit, som kunde förringa werkan af ifrågawärande Te- stamente, hwaras lagliga beskaffenhet af Testament- wittnen med ed wore bekräftad, och Capitainen v. B. deruti förklarar, att han under löfte om äktenkap lä- grad Catharina Maria Dlofsdotter och rådt henne med des bemälte 2:ne döttrar, dem Capitainen i listtiden, enligt flere afhörde wittnens berättelser, allid erkänt för sina egna, lika med Sonen Carl; fördenfullt pröf- wade Hof-Rätten, enligt 3 Cap. 10 §. Giftermåls- Balken, samt 8 Cap. 1 och 2 §. A. B. Deras rätt- wist förklara Catharina Maria Dlofsdotter för aflidne Capitainen J. F. v. B:s äkta hustru och förenämnde tre barn, döttrarne Johanna Maria och Catharina Eleono- ra, samt sonen Carl för bemälte Capitains barn; i följ- hwaraf Catharina Maria Dlofsdotter borde åtnjuta gifrorätt och öfriga lagliga förmoner i hans bo, samt barnen taga arf efter lag såsom hans äkta barn och lagliga bröstarwingar; deruti ändring i underdånighet är worden fölt, och hwarom twifadt warit; med Kongl. Maj:ts Högste Domstol besluten; Gifwen Stockholms Slott den 14 Mars 1808.

Kongl. Maj:ti har i Nåder låtit sig föredragas de i denna sak inkomna handlingar, jemte hwad Parterne hwar- emot annan, så wäl skriftligen som wid mundteliga för- hör, i underdånighet andtagit och påminnt, samt en ytter- ligare å Swarandernes wägnar afgifwen underdånig skrift innehållit,

och allenstund hwarfen den skriftliga till- låtelse, med anledning hwaraf Catharina Dlofsdotter skul- le blifwit såsom aflidne Capitainens äkta hustru i kyrka intagen, innefattat något uttryckligt erkännande, att han, efter äktenkaps-löfte, med Catharina aflat det af henne siff framfödda barn, eller den bewisning, som wetat hem- tas utaf aflidne v. B:s, i des år 1799 upprättade Te- stamente, gjorda förklarande, att han under äktenkaps- löfte lågrad Catharina Dlofsdotter och henne rådt med de deri nämde twenne barn, kan i detta äfseende för gällande anses, enär ett sådant erkännande bordt sje på annat sätt, än genom en åtgärd, som icke förr än efter ödden blifwit wetterlig; fördenfullt och då så wäl 9 och 10 §. A. B. af 3 Cap. som 1 §. i 5 Cap. Gifter- måls-Balken icke fastställer den rättighet för lågrad quinnna och hennes barn, att såsom äkta anses, annor- lunda än med förutsättande af full bewisning, både om lågersmålet och den dermed följande förbindelse; men hwilket här icke inträffat; pröfwar Kongl. Maj:ti i Nåder rättwist, att, med upphäwande af Hof-Rättens dom, i äfseende på den Catharina Maria Dlofsdotter, såsom lag- gift hustru och barnen såsom äkta tillerkände rätt i aflidne Capitainen J. F. v. B:s Bo, förklara Catharina och henn- es Barn, så widt det på ena Sökanden Capitainen U. N. v. B:s rätt, i jemförelse med de öfriga Sökandernes, som sin talan mot Hof-Rättens Dom förslutit, inflsta kan, lagligen wara oberättigade att undsä annan eller förre rätt till aflidne Capitainen J. F. v. B:s qwarlätenskap, än hwad det af honom upprättade Testamente angår sådan egen- dom, som efter Lag undan rätta arfvingar borttesta- menteras får;

Det wederbörande ic.

6. Capitlet.

Om giftermål emot föräldrars, eller rätta giftomans wilja; och om giftoman hindrar giftermål.

1. §.

Gifter sig nå mot faders wilja, eller moders; hafwe fader, eller moder, wäld at gjöra henne arflös.

Fader är sine dotters giftoman, 1 C. 2 §. G. B.; Föräldrars samtycke till lågrad mäs giftermål, 2 C. 10 §. f. B.; Om barns arfsrätt, 2 C. A. B.

Ånlåter sig någon Adelsmans Enka eller Adelig Jungfru i öfråst gifte, utan Kongl. Maj:ts och wede- börandes samtycke, skola de för sine fätesgods wara skyldige att taga lösen efter mätismanna ordom af när- maste slägt, eller som någon annan redeligen hju- ber. Priv. för Rid. och Ad. den 16 Oct. 1723, S. 29.

2. §.

2. §.

Gifter sig son, eller dotter som är enka, mot föräldrars vilja, medan han, eller hon, i thesas hus wistas, och bröd thesas åter: Sker thet af förakt och sidwördnad, eller med then, som ej hafwer godt namn och rykte; ware lag samma.

Enka råde eljest sig och gods sitt sjelf, 19 C. 3 §. U. B.; Inom hwilken tid henne tillåtes träda i annat gifte, 12 C. 3 §. G. B.; För hwilken sidwördnad mot föräldrars Lagen utsätter straff, 14 C. 2 och 3 §. M. B.

3. §.

Gifter sig mö, efter faders och moders död, utan rätta giftomans ja och samtycke, och hafwer hon rätt til arf efter honom; då äger han macht at gjöra henne arflös i aplinge jord och lösdren. Är hon ej hans arfwinge; böte då af egna lösdren och aplinge tiugunde delen til the fattiga, om giftoman therå lärer.

Rätter Giftoman efter föräldrars död, 1 C. 2 och 3 §. G. B.; Huru ärfwes, då Bröstarswinger ej äro till, 3 Cap. H. B.

4. §.

Hu kan så hända, at fader, eller moder, eller, efter thesas död, rätte giftoman hindrar thet giftermål, som lagliga sökes; prästwe då Domaren, om skäl ther til är. Gör giftoman thet för egen nytto, eller annan sådan orsak; böte femtjo daler, och rätte upp allan skada och kostnad; men af föräldrar måge barn hwarken böter, eller skadestånd i thy mål söka.

Rätter giftoman mö at twänne, 3 C. 4 §. G. B.; Hindrar han wigsel olagliga, 7 C. 1 §. f. B.

Föräldrar och Förmyndare, skola icke misbruka thenne sin myndighet, och antingen för sin egen fördel, eller andre fåfänge orsaker, barnen, til thesas stora skada och, sabra, uppehålla och förhindra ifrån ett lagligt och ärligt Äktenkap; fast mindre tvinga them,

at gifsta sig med then the ey hafwa wilja, ehwad för skäl ehfest til giftermålet synas styrkta. Ther sådant händer, skola Barnen thet sine Skälesörjare och andre förståndige tillfäna gifwa, och the samma besitta sig, all ther af befarande oreda, med fog at förekomma. **Kyrko-L. 15 C. 6 §.**

Kongl. Majt är förbehållit, att om föräldrar eller Giftoman ofälligen sätta sig emot Adelige personers giftermål, på underdånig anmälan i nåder förordna derom, efter som dertill skäl finnas kan. **Priv. för Rid. och Ad. den 16 Octob. 1723, §. 29.**

Skeppsbetjent, om han gifter sig, blir fri och ledig ur sin antagna tjenst, allenast han gifwer Skepparen derom tidig underrättelse, och återställer hwad han af honom uppburit hafwer. **K. Coopv. Regl. den 30 Mars 1748, 3 Art. 3 §.**

Ej må upptagit barn hindras att wid den i författningarne tillätne tid i ägtenskap träda, då tillfälle till hemmansbruk eller annat förmonligt näringsfång derigenom winnes och i öfrigt laga skäl emot giftermålet af fosterföräldrarne icke wisa. **3 Art. 4 §. af 1805 års Lego-Stadga, införd wid 14 Cap. Handels-Balken.**

Prins af det Kongl. Huset må ej gifsta sig utan Konungens wetskap och samtycke. Sker det ändoc, hafwe Han förwertat Arfsrätt til Riket för Sig, Barn och Efterkommande. Lag samma ware, om Han med eller utan Konungens wetskap och samtycke, tager till Gemål enkild Swenssk eller Utländsk Mans Dotter. Dock ware honom ej förment, att med Konungens wetskap och samtycke taga Gemål af Swenska Konungahuset, inom, i Swenssk Lag, ej förbudna Leder.

Prinsessor af det Kongl. Huset må ej träda i gifte, utan Konungens wetskap och samtycke. Ej eller må det någonsin tillåtas med Swenssk Man, utom det Kongl. Huset. **Succes. Ordn. den 26 Sept. 1810, 5 och 6 §. §. jemf. med Reg. Form. d. 6 Junii 1809, §. 44.**

7. Capitlet.

Huru lysning skal ske til laga giftermål; och om wigsel wägras, eller uppehåles.

1. §.

Hu hafwer man qwinno lagliga fäst, och wil ähtenskap med wigsel fullkomna; då skal han säga giftomannen til, ser weckor förut. Wägras hon honom utan laga orsak; lite då Konungens Befallningshafwande til, at wigsel utan uppehåll ske må; och giftoman böte sedan, för olaga hinder, femtjo daler, och skadan åter.

Laga fästning, 3 C. 1 och 2 §. G. B.; Hindrar giftoman giftermål, 6 C. 4 §. f. B.; Konungens Befallningshafwande skal alla utlökningsmål med sit och omsorg söka, 1 C. 1 §. U. B.

ADOLPH FRIEDRICH &c. Wi hafwe i nåder låtit Ds föredraga Eder underdåniga skrifwelse af then 27 sitledne Februarii, rörande wiså förelupne oordentligheter ihymbedest, at ogifsta personer rest til Norrige, låtit sig ther sammanwiga, och sedan återkommit til sina hemwist, hwarest the utan alt åtal skola som äkta folk sammanleswa; hwarpå S. 3:ne Exempel anför.

Och som S icke trodt Eder böra slika oordentligheter förtiga; så hafwen til Wäret nådigste godtsinnande S underdånigst hemställt, om hwar och en må wära tillåtit, utan at thesföre til ansvar ställas, at, då thet inom Riket icke lagligen ske kan, låta sig utrikes wiga, och sedan såsom äkta personer återkomma, eller om icke Ds i nåder skulle täckas sådant förekomma.

Häruppå länder Eder til Nådigt svar, thet Wi, i anseende thertil, at i Lagen stadgas straff på them, som i these handelser sig förbryta, icke finne nödigt någon annan eller ny författning therom göra, utan

hafwen S thesa olagligheter på behörig ort at anmäla; så at wederbörande kunna thesföre til laga plikt warda befordrade. **K. Br. till 17. Consist. den 22 Maji 1760.**

2. §.

Förr än wigsel sker, skal tre söndagar lysas af Predikstolen i then församling, ther bruden tages; utan så är, at upbrott sker emot finden, eller mannen för annat Rikets ärende utskickad warder; då må lysning ske allenast på en Söndag, eller Helgedag, dock wigsel ej förr, än två dagar therefter, som i Rhyks Ordningen widare sägs. Wiger Prest förr än så lyst är; misse embete sitt.

Wiger Prest them, som ägtenskap ej bygga måge, 2 C. 12 §. G. B.; Eller, innan afwittring sked, 12 C. 1 §. ib. För än Bröllopet hålles, skola Prästerna, för alle som Ähtenskap wilja fullborda, af Predikstolen lysa, tre Söndagar å slag, i then församling, ther bruden tages, med bägges thesas namn och tilnamn: Men ther en blifwer af Sverheten, i något hastigt ärende utskickad, eller ett oförmodeligit upbrott sker, emot Rikets fiender, och någon wil, för sin afresa, låta Ähtenskapet winna sin fortgång, må alla tre lysningarna wäl ske på en gång, och thet utan åtskildnad, på en Söndag eller annan Helgedag; hwilket ock bör förstås om Fästeman, så wäl som ock om Fästems, som ligger på Sotefång.

Om någon obekant person, wil låta lysa för sig, skal thet ey ske, förr än han Prästenom framteer säkre bewis, om sit lefwerne, och sine wilkor; Eller någre tillstådes warande, wiså och trovärdige män, ther om

Kunna witna. Prästen är at enskylla, om han i omise, eller twisvelachtige fall, dröjer med lysningen, til thes han rådför sig med sin Prowest, om eliest Dom-Capitlet är något fierran ther ifrån. Försummar han thetta, och warder förledd, til at wiga them tillsammans, hwilkas Äktenkap sedan blifwer klandrat, så skal Prästen, för sitt förteende, tilböriligen nåpfas: men är saken klar, och han sjelf ey hafwer något twiswelsmål therom, så må han utan förfrågan, saklöst lysa. Om någon med falskt witnessbörd honom beswiker, skal sådant ställas under werldzlig Dom. **Kyrko-L. 15 C. 18 och 19 §. 5.**

GUSTAF &c. I anledning af hos Ds gjort underdånigt hemställande, om icke Ds i nåder skulle tillåtas, at, då man eller qwinna, som äktenkap bygga wil, om sin hinderlöshet dertil, och de stycken til hinderlösheten höra, icke kan, enligt Kyrko-Lagens 15 Cap. 19 §. 5. upte tillförlitelige och säkre bewis, ej eller trovärdige män för den sammas upgifter derom kunna borgen afgifwa, såsom om en af dem känd och wittnad sak, för hvars följder de sig ansvar ikända kunna, det då måtte för lagligt anses, och hinderlösheten såsom fullt styrkt förklarar, at sökanden i Svrikes Tidningarne kungör sitt förhafswande med alla dertil hörande omständigheter och anwising, hos hwilken Prest, med upgift af adressen til honom, den sig anmäla bör, som tillänkta äktenkapet hindra wil, inom en tid af tre til sex månader för dem, som icke utom Niket wistats, samt af et år för dem, som från utländska orter bordt bewitnade wara, hafwe Wi i nåder welat förklara, at sedan Presterskapet behörigen efterleswat alt hwad Lag och försattningar innehålla til äktenkaps hindrens utrönande, men andre laglige bewis derom likwäl aldeles brista, det då må förhållas hämed på sätt i ofwanberörde hemställande föreslagit blifwit, samt at Presterskapet, efter iakttagande af dessa försigtighets sleg, må sedermera ifrån allt tilltal befrias. **K. Br. till Conf. d. 26 Octob. 1791.**

Som, i anledning af hos Kongl. Maj:t i underdånighet gjort förfrågan, huruwida stadgandet i Kongl. Maj:ts Nådiga Bref af den 26 October 1791, som innehåller att, i brist af laglige bewis rörande hinderlöshet, äktenkapsökanden äger, att i Svrikes Tidningarne kundgöra sitt förhafswande, med anwising, hwareft och inom hwad tid det tillämnade klandret anmälas bör, jemmäl må sträcka sig till, och iagttagas, wid de inträffande händelser, att hit till Niket inkommande Utlänningar begära lysning til äktenkap, utan att kunna förete laglige bewis om hinderlöshet, Kongl. Maj:t funnit samma Nådiga Bref af den 26 October 1791 endast hafwa affeende å infödda Swenske undersåtare, hwilka söka att få träda i äktenkap, utan att ifrån de orter inom eller utom Niket, hwareft de förut wistats, kunna förete eller sig förklara laglige bewis om hinderlöshet; Altså har Kongl. Maj:t aktat nödigt stadga och förordna, at då Utländsk man eller qwinna härskades äktenkap ingå will, men ej gifter med bewis styrka, det någre laga hinder deremot icke kunna förekomma, skall en sådan om han eller hon i twänne års tid i Niket sig uppehållit, äga, att på sätt, som i meranämde Nådiga Bref om infödda Swenske stadgas, sitt förhafswande uti Svrikes Tidningarne allmänneligen kungöra, med den werkan, att, dereft icke något hinder för det tillänkta giftermålet inom ett år derefter blifwit anmeldt, eller eliest kunnigt, wederbörande Presterskap må i wanlig ordning Öskanden lysning dertil bewilja. **K. Br. till Consist. den 12 December 1798.**

Wid frågor om giftermål emellan Lutheriska och främmande Religionsförwandter, åligger det Presterskapet, att, innan lysningar utgifwas, så mycket möjligt är och med gods sse kan, yrka och besördrda ordentelige äktenkaps förords afflutande, angående den Religion hwari barnen böra uppfödas; Och skola dese förord intagas i Svrer-Ståthållare- eller Landshöfdinge-Embeternes Protocoller. **K. Kung. d. 24 Januarii 1781, införd wid 1 C. 3 §. M. B.**

sedan för dem lyst blifwit, wilja åter träda i äktenkap med hwarandra, bör ny laga lysning föregå deras å nyo tillämnade äktenkap, emedan endera eller bägge, efter skillnaden, kunnat med någon annan sig trolofwa, hwilkens rätt härunder således beror. **K. Br. den 8 Mars 1797.**

Häfbad qwinna må icke uti lysningar till giftermål eller andre handlingar utmärkas, såsom mindre ärlig och kallas kona, Dwinsperson eller Fäste-qwinna, utan må hon nämnas för Deja, Wiga, Hushållersta, eller hwad annars icke menligt är eller Lagersmålet betecknar. **K. Br. d. 17 October 1778, införd wid 16 C. 1 §. M. B.**

GUSTAF ADOLPH &c. Göre weterligt, at aldenkund allmänna Lagen uti 7 Cap. 2 §. Giftermåls-Balken förmår, at förrän wigsel sker, skal tre Söndagar lysas af Predikstolen uti den församling der Bruden tages; undantagandes uti de i samma §. omförmålte särskilte händelser, då lysning allenast å en Söndag eller Helgedag må ske före wigseln; Och det wid utsatt straff för den Prest, som förr wiger, än så lyst är, at mista Embetet; Men Lagen icke lita uttryckeligen innehåller, til hwad ansvar den Prest skal wara förfallen, som twärt emot ofwanberörde stadgande uti annan församling, än der Bruden tages, lysning verkställer; Fördenkul och som hos Ds blifwit anmält, at Lagens förordnande i denna delen ofta skal öfwerträdas; hwilket missbruk kan leda til befrämjande af lönlige och utan rätt Gistomans samtycke ingångne obehörige äktenkap, och derigenom lägga grunden till missämja och anstötelige Rättegångar emellan de närmaste anhörige; Altså och til förekommande af slikt offick och des wädelige följder, samt med anledning af det ansvar, som är utstatadt för Prest, den der wiger, innan så lyst är, som Lagen föreskrifwit, hafwe Wi härigenom i nåder sålunda welat förklara meranämde stadgande uti 7 Cap. 2 §. Giftermåls Balken, at den Prest, som efter denna Wär Nådiga Förordnings kungörande, til äktenkap lysar uti annan församling, än der Bruden sit rätta hemwist har och boende är, skal mista Embetet; Och bör uti de Attester, som öfwer förättade lysningar, af wederbörande Presterskap utfärdas, uttryckeligen intygas, at uti den församling, der Bruden har sitt hemwist och är boende, blifwit lyst, innan uppå sådane Attester wigsel af annan Prest får verkställas. **K. Förordn. den 21 November 1794.**

Som Kongl. Maj:t af ett i underdånighet inkommit mål, inhämtat, thet någre Kyrkoherdar å Landet skola wägrat sig, att utan wedergällning meddela Soldater af Kongl. Maj:ts wärswade Regimenter bewis om theras fästegwinnors frägd och hinderlöshet, att sig i äktenkap begifwa, samt lysningar i theras församlingar för them askunna; alltså och emedan flere Kongl. Stadgar, och i synnerhet Kongl. Resolutionen uppå Predikanternes wid Kongl. Maj:ts Lif-Garde underdåniga memorial af den 4 Apr. 1685 uttryckeligen förmå, att så wäl alla lysningar som wigningar för krigsfolket wid Kongl. Maj:ts Lif-Garde böra i Gardesförsamlingen af theras Predikanter ske; såsom och, att Gardespresten, när för någon af Regimentet lysas skall, sådant så wederbörande Stads-Pastores bör communicera, och lika lydande lysningsedel them tillfända; hwarefter Kyrkoherden i then församling ther bruden tages, skall wara utan någon wedergällning skyldig, att sådant på dag och tid, som begäres, af Predikstolen askunna, samt bewis theröfwer, så wäl som om fästegwinnans frägd och hinderlöshet, Gardes-Presterskapet tillfända; thes har Kongl. Maj:t jemmäl i nåder för godt funnit, att the öfrige wärswade Regimenter böra med Gardet härutinnan njuta lika förmon, och att Presterskapet i landsorterne öfwen som i städerne, skola ställa sig thetta Kongl. Maj:ts nådiga förordnande til underdånig efterlesnad. **K. Br. till Conf. den 17 April 1760.**

Detta stadgande bör öfwen lämpas till Civile och Ecclesiastique Tjenstemän wid wärswade Regimenter, men icke till sådana som öfwen äro i tjänst och ha

hening, hvilka icke höra till Regementerna eller under militairiff Domsrätt. **K. Resol. d. 3 Maji 1801.**

GUSTAF &c. I anledning af Stockholms Consistorii underdåniga hemställande, om utvägar till befrämjande af bättre ordning med Lysnings-Attesters utgifwande, Brudepars wigsel, Annotationer theröfver i Kyrkoböcker och Tabeller, samt redogörelsen för Lazaretts- och Fattighusmedel, som wid Bröllopp inslyta, hafwe Wi thetta ärende öfwerwägat. Och emedan hwarfen uti Kyrko- eller Allmänna Lagen stadgad är, thet wigsel egentligen bör förrättas af Prest i then Församling, thet lysning skedd, utan tvärtom så wäl å landet som i Städerna, ifrån äldre tider then frihet varit Fästehjon tillåten, att, sedan lysning å behörigt ställe för sig gått, så til wigfels förrättande wälja then Prestman, som the selswe ästundat; ty kommer härmed efter förra wanligheten at förhållas; Men på thet the oordningar hädanefter måge förekommas, som kunna förelöpa, therigenom, at lysning och wigsel ske å särskilte ställen; jernwål ock nödig underrättelse fås om wigslens behöriga förrättande, samt redo för upböden af the wid Bröllopp inslytande medel til Lazarettet eller the fattige, erhållas, wele Wi i Nåder hafwa förordnat, at then Prest, som, sedan i thes Församling behörigen blifwit lyst, utan skal wägrar meddela Lysnings-Attest, til wigfels förrättande i eller utom samma Församling, hwarigenom Fästehjon, för hwilka lyst blifwit, lätteligen kunna föranlåtas, at, utom sådant bewis, söka thetas äkten-skaps fullbordan, skal för sådant olaga hinder böta Femtio Dal. Silfwermynt; Then Prest åter, som, ehuru behörig lysning föregått, förrättar wigsel, utan at wara försedd med Lysnings-Attest af wederbörande Prestman, i then Församling, hwarest lysningen skedd, skal wara förfallen til Eshundra Dal. Silfwermynts böter; Och skal then Prest, som wigsel förrättat, wara pligtig, at hos Kyrkoherden i then Församling, thet wigselen skedd, genast efter Brölloppet upgifwa the sammanwigde personers namn och stånd, samt, emot behörigt qwitto, afleswerera the wid Brölloppet insamlade fattigmedel; och i then händelse lysning icke thet, utan i annor Församling för sig gått, skal han så genast efter wigslen, så then i Stockholm skedd, men så Brudfolket på landet blifwit sammanwigde, högst inom Sex weckor thetsefter, hos Pastor i then Församling, hwarest lysning blifwit meddel, anmäla hwad dag uppå Lysnings-Attesten wigsel blifwit förrättad, eller ock, inom samma tid gifwa skriftelig berättelse thetom til thet Consistorium, hwarunder han lyder, som sedemera, genom Consistorium, thetunder lysningsstället hörer, gifwer sådant wederbörande Pastor tillkänna; i annat fall och thet någonstera af these siftnämde Skyldigheter utur akt låtes, skal Presten plikta Femtio Daler Silfwermynt. **K. Br. till Conf. d. 15 Sept. 1773.**

Huru wigsel sker, inhentas af Kyrko-Bandboken, antagen, att, från den 1 December 1811, tjena till oryggelig och oförändrad efterföljd wid den offentliga Gudstjensten och alla andra deruti förekommande heliga förrättningar samt Kyrko-Ceremonier, så att det wid answar icke må wara någon tillåtet att derifrån afwika. **K. Stadf. å nämnde Sandbot den 7 Mars 1811.**

Wid Brude-wigslar äga främmande Religions-förwandter att följa egne Ceremonier samt begagna sine egne Prester, allenast trenne lysningar förut af predikstolarne, efter Sweriges Lag för sig gått. Är åter ena Contrahenten af Lutherisk trosbekännelse bör wigsel, wid særskilte tillfällen, förrättas med de inom båda Contrahenternas församling brukelige ceremonier. Och ehuru Lutheriske presterne äro, wid hårdt answar, förbudne, att påtruga främmande Religionsförwandter sin Embets-tjenst, åligger det likwäl dem, enär de derom frivilligt anmodas, förrätta främmande brudewigslar, efter riktiga bewis om föregången lysning. **Se vidare K. Kung. den 24 Januarii 1781, wid 1 C. 3 §. M. B.**

Enligt nämde **K. Kung.** är, af hwad derutinnan framgår, infört sådant anordnande i Staderna. Men

23 §. af det för dem den 27 Maji 1782 utfärdade Reglemente, infördt wid 3 C. H. B., innehåller, att det påt, som ärnar gifwa sig, skall förut erlægga en gåfwa af Sex Riksdaler till det i Stockholm inrättade Gardes-Warshuset, samt innan ägten-skapet tillåtes, hos Magistraten uppte behörigt qwitto öfwer denna summas riktiga utbetalande.

När så händer, att de som för hor blifwit ordenteligen i Consistorio skilde, wilja åter med hwarannan i ägten-skap träda, så anses det ej för nytt ägten-skap, som med lysning och wigsel bör fullkommas, utan allenast som en fortsättning af det förra; hwaröfver samma personer uti det Consistorio hwarest skillnaden skett, sig inställa och tydeligen sin mening utläga; den ena, huru han eller hon förläter sin otrogna makas brott, tager den upp igen och fortsätter med honom eller henne sitt förra ägten-skap; Den andra beyygar sin ånger öfwer sitt begångna brott och lofwar bättring: Deruppå följa förmaningar och Parternes handsträckning, med en tjentlig och till ett sådant ändamål lämpad bön samt Herrans Wälsignelse, hwilket allt sedan af Consistorio, genom en tjentlig publication blifwer den församlingen kungjordt, der de bo; hafwa de förut haft otidigt fängelag, tillsammans, så böta de deröfver efter Kyrko-Lagen. **K. Br. d. 16 Junii 1711 och d. 3 Apr. 1792.**

Angående förbud för Prest att lysa till ägten-skap, innan afwitteing skett, eller för den, efter hvars aflidna maka han sjelf hållit Souppstedning och Krstift-te, se **Ann.** wid 12 Cap. d. B.

3. §.

Wil man jäf gjöra mot äkten-skap, å sina eller annars wagnar; gifwe thet Kyrkoherden tillkänna i twänne mån närwaro; ställe ock strax borgen hos Konungens Besalningshafwande för all skada och kostnad, och tage sedan stämning, til nästa rättegångs tima, å then, som jäf gjöres emot. Finner Domaren ej laga skäl thertill; böte så kätanden tiugu daler, och rätte up al-lan skada. *)

Utän laga fullmakt, må man ej för annor något syfta och uträtta, eller lära och swara, 18 C. 1 §. H. B. och 15 C. 4 §. R. B.; Huruwida Skyldeman eller wän må för then frånwarande tala, 18 C. 10 §. H. B.; Huruledes Borgen ställes och godkännes, 26 C. 1 och 8 §. R. B.; Huru stämning tages, 11 C. 1 §. B.; Rättegångsställe och tima, å landet, 2 C. 1 §. och i stad, 5 och 6 C. 16.

Om någon wil gjöra jäf eller förbud på äkten-skap, skal han gifwa sådant then Kyrkoherden tillkänna, hwarest Bruden bor, uti två eller tre ärlige mån närwaro; Och tage then som theti talar, om thet honom sjelf angår, strax stämning på then som jäfwas emot; Men talar han å ens annars wagnar, så söte qwarstad å wigningen, at thetmed förbehålla andra wederbörande thetas rättighet, och sättje borgen för omkostnaden, som igenom sådant inlast, för Brudfolket förspilles; Och om hans talan pröfwat ohemul, plikte efter Lag. **Kyrko-L. 15 C. 26 §.**

Om någonstera af Brudfolket, af Prästen i wigslen tillspord, uppenbarligen nekar, at wilja lefwa i äkten-skap, med then som föreställes, så skal Prästen, til widare beked, med wigslen innehålla. **Kyrko-L. 15 Cap. 22 §.**

Prest får ej, wid answars påföljd, för gäld eller innes-tående rättighet förmena någrom wigsel, barn Dop, lifbe-grafsningar eller Sacramentets bruk. **Kgl. Maj:ts Påbud och Öfverordn. huruledes med Presterkapets uppbdö af Allmogens förhållas skall, den 8 Februarii 1681, samt Kgl. Öfverordn. om Presterst. uppbdö i Skåne, den 16 Octob. 1723, §. 17.**

Brude:

* * *

*) Tengwall i sine Ann. till G. B. pag. 39, anser, så jäf gjöres mot äkten-skap, lysningen böra inställas, afwen som han, wid jemförelse af 8 C. 3 §. Ut. B., förmodar den jäfwande hafwa förlorat sin talan, derest han, utan förfall förfitter förelagda stämningstiden. Warandes ock detta bestämdt uttryckt i 7 och 8 §. G. B. 1792 Lagförslaget.

tillhörande verificationer slutligen till Wår och Rikets Kammar-Råts granskning öfverlemnas.

Widare åligger det Presterskapet att wid Ser N:o. 32 §. böter och erfattningsskyldighet tillse, att det aflemnade skämplade pappersbeloppet svarar emot samtliga lysningsfedlarnes fastställda charteringsbelopp. 13 §. 2 och 3 mom. ib.

Då wedderbörande Prestman, på öfwanförisne sätt, af-

lemnat förteckning å de inom Pastoratet, under förslutna året förefallne lysningar till ägten-skaps ingående, ware han frän åtal för embets-förseelser härutiinnan fri, så wida det samma ej inom trenne år derefter anställes; och böra alltid de anmärkingar, som rörande lysningsfedlarnes chartering emot Prestman göras, honom till förklaring communiceras genom wedderbörande Consistorium, som äger att densamma med eget utlåtande i ämnet beledsaga. 12 §. ib.

8. Capitlet.

Huru förord ske måge emellan them, som wilja hjonalag bygga.

I. §.

Gjöra man och qwinna, ther hon enka är, eller giftoman å mös wagnar, förord sig emellan för äkten-skapet, om then giftorätt hwar-thera niuta skal; thet äger krafft och witsord, när thet ej sker them til förfång, som bättre rätt til egendomen å then tid hafwa. Ej må ge sådane förord gälla, utan gode män witna, at the för wigslen gjorde äro; och the sedan inteknas å nästa Ting, och i staden strax efter wigslen."

Enka råde sig och gods sitt sjelf, men må stå under förmynderskap, 19 C. 2 och 3 §. §. R. B.; Rätter Giftoman för then sednare, 1 C. 2 och 3 §. §. G. B.; Om giftorätt i bo, 10 C. 1 §. B.; Bortgiftwes bördköpt jord, eller arfwjord 17 C. 3 §. R. B.; och 8 C. 3 §. B.; Makars gäld före ägten-skapet 11 C. 2 §. G. B.; Diäfwige wittnen 17 C. 7 §. R. B.; Intekningsställe å landet, 2 C. 3 §. §. B.; och i Stad 6 C. 3 §. ib.; Intekningar skola till Hof-Rätt insändas, 7 C. 3 §. ib.

Detta Lagens rum är till följande lydelse förändradt:

Wilja Man eller Qwinna, der hon Enka är, eller Giftoman å Möds wagnar, göra förord sig emellan före ägten-skapet; då skola de det skrifteligen och med Swänne Wittnen upprätta innan wigslen sker. Ej må förord göras om annat än Makarnes Giftorätt, eller till förfång för dem som bättre rätt till egendomen å den tid hafwa. Ägten-skaps-förord skall öppet ingifwas till Rätten i den ort der makarne hafwa sitt bo och hemwist, eller sätta sig neder att bo, i staden inom åttonde dagen, och på landet å nästa Ting, sedan wigslen skett, och låte Rätten det i Protocollet insändas. Är wigslen å annanort förrättad, och kan förty den lagförid ej ske, som nu föreskrifwen är, då skall förord inom sagde tid hos Rätten i wigningsorten företes, och warde det, då makarna till boningsorten kommit, sist inom en månad i stad, och å landet wid det Ting, som näst efter tre månader infaller, till råtter Domstol ingifwit; med bewis af Rätten i wigningsorten att det der företedt warit. Är ej med förord så förfarit, som nu sagt är, ware det kraftlöst. Swar, som begär, äge hos Rätten undfå del af Ägten-skaps-förord. Agl. Förordn. d. 13 Julii 1818.

Som hos Domstolarne olika begrepp uppkommit derom, hwarest antingen i Kongl. Maj:ts och Rikets Hof-Rätter eller hos Härads- och Rådshufwu-Rätter, Ägten-skaps Förord emellan adelige Personer böra ingifwas och bewakas; här Kongl. Maj:ts förklarar, att jemwäl de Ägten-skaps Förord, hwilka emellan adelige personer warda afflutade, böra inom utstakad tid, å landet hos Härads-Rätten i orten, der wigslen skett, samt om sammanwigningen i staden för sig gått, hos Rådshufwu-Rätten i samma stad, öppne till inteknande

ingifwas, samt i dessa Rätters Protocol till hela deras innehåll intagas; Dock att de Förord, som redan frut kunna hafwa blifwit i Hof-Rätten inteknade, dersöre icke deras krafft och werkan förlorat. Börandes i öfrigt Hof-Rätterne noga hand dersöwer hålla, att det Kongl. Maj:ts uti Rådigt Bref af den 16 Julii 1776 förordnat, angående Förords inteknande och det dersöwer hållne Protocollets insändande till Hof-Rätterne, warder ofelbart äfwen i anseende till de emellan Adelige Personer ingångne Förord fullgjordt. K. Kung. d. 7 October 1801.

Ägten-skaps Förord emellan Personer som höra till den Academiska Jurisdictionen böra jemwäl wid Rådshufwu-Rätt företes och anmälas. K. Br. d. 29 Junii 1814, insördt wid 10 C. 26 §. R. B.; (under titel Consistorium Academicum.)

Huruledes, wid giftermål med främmande trosförwandter, ordentelige Förord böra afflutas i afseende på den Religion, deri barnen skola uppfostras; se Kongl. Kung. d. 24 Januarii 1781, wid 1 C. 3 §. R. B.

Särskilt Protocol skall föras öfwer ägten-skaps Förord och till Hof-Rätten insändas. Intekn. Förordn. d. 13 Julii 1818, §. 27, insördt wid 7 C. Rätteg. Balk.

2. §.

Nu gjöra man och qwinna sådana förord utländes, om then egendom the här hafwa, och wilja, at the och inrikes gälla skola, ändoch the sjelfwe ej hitkomma; så skola the förord för äkten-skapet utrikes med wittnen uprättas, och inrikes inom natt och ähr hos Domaren angifwas och inteknas.

Öfwer gifwer någon sitt fädernesland, 15 C. 7 §. R. B.; Flyttar han hit i landet igen, ib.

3. §.

Gjöra the sådana förord utländes, och komma sedan sjelfwe hit i landet; så skola the, som här födde äro, inom sex weckor, och utländske inom sex månader, sedan the sig här nederlåt, låta them här intekna, som fört är sagdt. Sker thet ej; hafwen the förord ingen krafft.

Swar månad räknas till trettio dagar då fråga är om skänningstid, 11 C. 4 §. R. B.

Wid alla de händelser, då det är uti särskilde Författningar ålagt en rättföskande at iakttaga eller fullgöra något til bewakande och utförande af sin talan i Rättegångsärenden, innan utsatt tid eller föreskrifne Fattalier af en eller flere månader, utan at tillika är bestämdt af huru många dagar månaden utgöras skal, bör hwarje månad räknas til trettio dagar. K. Söktl. d. 23 Martii 1807, 42 p.

Med Swå Riksd. Ch. Sig. skola Ägten-skaps Förord beläggas. K. Kung. d. 23 Jan. 1830.

9. Capitlet.

Om mannens målsmans rätt för hustrun och om morgongästwo.

1. §.

Sedan man och qwinna sammanwigde äro, så är han hennes rätte målsman, och äger söka och

swara för henne: hustrun följer och mannens skänd och wilkor.

Hustru må ej utan mannens samtycke löp fluta, 11 C. 6 §. G. B. och 1 C. 8 §. H. B.; Här ej eller gåt bor gen, § 3

gen, 10 C. 13 §. f. B.; Hustrus fasta gods kan döf ej af mannen, utan hennes frivilliga ja, bortskiftas, förpantas eller säljas, 11 C. 1 §. G. B.; Mannens målsmanfkap hvilat eller upphör i wisa fall, 11 C. 6 §., 13 C. och 15 C. 1 §. f. B., samt 19 C. 4 §. H. B.; Forum, då hustru föres, 10 C. 1 §. R. B.; Anklagad för brott må hon af mannen i rättegången biträdas, 15 C. 1 §. f. B.

2. §.

Före wigflen skal han til henne wif morgongäfwö utfästa, antingen i löst, eller fast, men ej i båda tillika, ehwad han med mö, eller enka, sig gifter.

Äktenfaps förord skola före wigflen afflutas, 8 C. 1 §. G. B.; Är ej morgongäfwö utfäst, 7 §. af d. C.

3. §.

Morgongäfwö skal tagas af mannens enskilda lott i boet. Dör hustrun före än mannen; ware då morgongäfwö och döf. Leswer hustrun efter honom; niute efter landsrätt morgongäfwö sin, ehwad the hafwa barn samman, eller ej. Äger hustrun gifstorätt efter stadsrätt; tage ej morgongäfwö, the hon barn efter honom hafwer.

Testamente utgår af thens del som gifwit hafwer, 17 C. 6 §. H. B.; Gifstorätt efter lands- och stads-rätt, 10 C. G. B.; Morgongäfwö kan äfwen utgå medan mannen lefwer, 5 C. 3 §. f. B., och 6 C. 3 §. H. B.; Morgongäfwö uttages af mannens del, innan arf skiftas, 12 C. 3 §. f. B.; Huru morgongäfwö under äktenfapet förwerkas, 13 1 och 4 §. §. G. B. och 6 C. 3 §. H. B.

4. §.

Är morgongäfwö utfäst i jord och fast egendom å landet, eller hus och jord i staden, arf eller aflinge, och räcker trediung the til af mannens behållna lott i löst och fast, när han dör, eller morgongäfwö uttages; niute hustrun sin morgongäfwö fullt ut. Är morgongäfwö större än trediung; hafwe ändå ej rätt, att få något thedöfwer. Finnes ej så mycket jord och fast egendom; då skola mannens barn, eller andre arfvingar, förse hustrun af lösdören med så stor ränta, eller inkomst, som för henne brister. Ej må hustrun annan rätt til then morgongäfwö hafwa, som i jord gifwen är, än at then bruka och nyttja, så länge hon enka sitter och ärliga leswer; ware och skyldig hålla hus och jord wid macht, och ej låta them genom sitt wallande förwarras. Så hustrun dör, eller går i annat gifte; falle morgongäfwö hem til mannens barn, eller andra hans arfvingar.

Ehwad med arfwejord förskås, 2 C. 3. B.; Huru af arfwegoods något hemman må på lifstid förlänas, 8 C. 1 §. f. B.; Huru jord och hus böra hållas wid magt, 2 C. 3 §. och 27 C. B. B.

Att Enka för morgongäfwö-andel i Ruskhäll är fri från tillträdes afgift, se 2 §. i K. Förordn. d. 9 Maji 1826, inf. wid 12 C. 4 §. H. B.

5. §.

Nu är morgongäfwö utfäst i lösdören, och räcker the til tjiunde delen af mannens wid dödsfallet behållna lott i löst och fast; niute hustrun sin morgongäfwö fullt ut. Är they större, än tjiunde delen; då jämfes morgongäfwö thet efter. Finnes ej så mycket i lösdören, som morgongäfwö

wa sedan wara bör; då niute hustrun, til bruk och nyttjandet, i hus och jord i staden, eller på landet, så mycket, som emot bristen swarar, til thes mannens barn, eller arfvingar, lösa henne ut; och blifwe morgongäfwö, som i lösdören gifwen är, hustruns ewärdelige egendom.

Hustrus fördel utgår til $\frac{1}{2}$ -del af boets ofskiftade lösdören, 17 C. G. B.

6. §.

Ej må man gifwa hustrun större morgongäfwö, än nu sagdt är; men wäl mindre.

Gifwer någor i testamente mer, än Lag säger, 17 C. 7 §. H. B.

7. §.

Dör mannen, och hafwer ej morgongäfwö utfäst; niute då hustrun hälften af thet, han högst i morgongäfwö efter thena lag gifwa kunde; och stände barnen, eller arfvingarna, fritt, ehwad the i löst, eller fast, then lemna wilja.

Morgongäfwö, då förre man eller hustru återkommer, 5 C. 3 §. jemförd med 13 C. 6 §. G. B.

Exansumt af Kongl. Maj:ts Nådiga Dom den 5 Decem-ber 1825.

Kongl. Maj:t har i Råder låtit Sig föredragas de i detta mål inkomne handlingar tillika med hwad parterne, så wäl skriftligen, som wid mundteligt förhör inför Kongl. Maj:ts nedre Justitiä-Revisjon, hwat emot annan i underdånighet andragit och påmint;

Beträffande åter det af Herr Grefwe Zawast i underdånighet fullföljde påstående om rättighet, på grund af det omtwiftade Testamentet, till de $\frac{1}{2}$ -delar i Stanås och Elfsbada Brul med tillhörigheter, hwilka Grefwinnan Zawast, wid arfskifte efter sin man med förra gifte, fått såsom morgongäfwö sig tillagde, så förekommer wäl härwid den omständighet, att, jemlikt Lagens stadgande i 9 Cap. 4 §. Giftermåls-Balken, hustrun endast tillhör nyttjanderätt till den morgongäfwö, som i jord gifwen är; men då en sådan påföljd likwäl förutsätter, att, i händelse som denna, då mannen ej utfäst morgongäfwö, utan hustrun, enligt 7 §. i nyssnämnde Capitel och Balk, ägt att njuta hälften af det han högst i morgongäfwö efter Lag gifwa funnat, densamma, i detta fall, börd wara uträknad efter $\frac{1}{2}$ -del af mannens hela behållna lott i löst och fast, och förenämnde Brulskandel, som enligt Arfskiftes-instrumentet swarar i värde emot tjiunde penninggen af mannens lott, deremot finnes wid skiftet wara till endast ett sådant belopp eller 5,160 R:de 38 Skill. uti penningar, beräknad, ehuru enkan derwid låtit sig nöja med des utbrytande emot sådan fastighet, som berördt är, anser Kongl. Maj:t häraf wara en följd, att merberörde morgongäfwö, hwarå arfvingarne icke eller wid enfans inträde i ett senare äktenfap något anspråk gjort, blifwit, på sätt 5 §. af ofwännämnde Capitel och Balk förefriswer, henne till ewärdelig egendom gifwen; wid hwilket förhållande och enär den Testamentariska afhandlingens sjerde punkt, i händelse af Grefwinnan Zawasts aflidande utan barn, tillägger Herr Grefwe Zawast hela boet så i löst som fast till full egendom, hwaraf följer att Grefwinnan äfwenledes förordnat om ifrågawarande före äktenfapet förwärfva fastighets-lott, Kongl. Maj:t pröfwar i Råder rättwist att, med ändring af Hof-Rättens Dom i denna del, tillerkänna Herr Grefwe Zawast berörde $\frac{1}{2}$ -delar i Stanås och Elfsbada, att, på sätt han i underdånighet yrkat, användas såsom godtgörande, och i afräkning på det wedderlag des Stjufbarn, jemlikt Hof-Rättens i denna del laga kraftwunne Dom, äro berättigade njuta för de under Herr Grefwens och Grefwinnans äktenfap förskilda $\frac{1}{2}$ -delar uti Stanås och Elfsbada egendom.

Morgongäfwobref belägges med slämpladt papper till en sjerdedels Procent af gäfwans värde. K. Kung. den 23 Jan. 1830.

10. Capitlet.

Om gifstorätt i bo.

1. §.

När man och hustru äro sammanwigde, då äger hwarthera gifstorätt i boet.

Qwinna njuter i wisa fall gifstorätt, ändå att wigtel ej äkommit, 3 C. 9 och 10 §. S. 5 C. 1 §. samt 10

B.; 10 C. 7 §. och 13 C. 1, 4 och 7 §. §. G. B.; Huru gifstorätt wid skifte uttages, 12 C. 3 §. H. B.

2. §.

Efter landsrätt giftes Prälsman och Bonde til två delar och hustrun til en del.

åga få, och i alt fast gods å landet, som the i hionalag asla tillsammans. I jord, eller hus och watnwerk, ehwad the å egen, eller annars grund, bygge åro; som man, eller hustru förr, eller under ächtenskapet, årsöt, eller förut förwårft, åger ej han, eller hon, gifstorätt; doch warde all tyllig ränta och afrad theraf under lösdören räknad.

Huru arf tages efter landsrätt, 2 C. 1 §. A. B.; Eaga Domstol för bodelnings twister, 8 C. 2 §. och 10 C. 2 §. A. B.

Enär det händt, at två Makar tilhandlat sig af enderas skyldeman sådan fast egendom å Landet, som warit af arfwejordens natur i säljarens hand, och fråga sedan blifwit om den. Gifstorätt hwardera makan borde i följe af Lagens stadgande i 10 C. G. B. åga til sådan egendom, hafwa olika meningar yppats wid Domstolarne, hurumida Gifstorätten för den makta, som icke war i skyldskap med säljaren, kunde sträcka sig til mer än köpefällingen, emedan egendomen wore köpt i den andra makans börd, och Gifstorätt i bördköpt jord, hwilken skulle i Lagen anses wara til egenkap lika med arfwejord, ej kunde åga rum. Men som den egendom, hwilken man och hustru, på sätt omförmålt är, tilhandla sig af enderas skyldeman, ej kan anses wara köpt i börd til större del, än som swarar emot den med säljaren skyldes makans lott, samt den öfkyldes makan, för det den ingått i handel med andra makans slägtinge, ej kan hafwa sämre rätt än som wunnits genom dylik afhandling med annan öfkyld man, så blifwer och deraf en följd: at den af makarne, hwilken ej är i skyldskap med säljaren, bör utan affeende dera, at handelen skebt inom den skyldes makans börd, njuta den Gifstorätt, som Lagen i 10 C. Giftermåls-Balken tillägger man eller hustru i alt fast gods å Landet, som de i hionalag asla tillsammans. Doch at i händelse hesswa afhandlingen innehåller, at egendomen blifwit öfwerlåten och försald, endast at den skyldes makan, eller at den blifwit löst i börd å den skyldes makans wagnar, då skall gälla hwad derom är i köpebrefwet lagligen förbehållit, samt Lag i öfritt om bördköpt jord förmår, så att den andra makan har gifstorätt endast i köpe- eller lösefällingen. **K. Sörtl. d. 23 Mars 1807, 1 p.**

Uti Krono Rusthåll, som är Kronans och icke Rusthållarens egendom, åger gifstorätt, hwad hesswa Rusthålllet angår, icke rum, fast den uti monderingens wårde gifwes. **K. Sörorden. d. 22 Febr. 1749, införd wid 12 C. 4 §. A. B.**

Uti Rusthåll köpta till fätte under ägentskapet, åger hwardera makan gifstorätt efter Lag. **Se K. Sörorden. d. 19 Augusti 1802, wid 5 C. 3 §. S. B.**

Uti Albo, Kinnewalds, Norrvidinge, Konga och Upwidinge Häradet i Småland, hwilka utgöra det gamla Wärendlandet, är den så kallade Wärends Hä-

rads arfwerätt bibehållen; i följd hwaraf hustru giftes til hälften i Bondes Bo. **K. Sörorden. den 26 Junii 1772, införd wid 2 C. 1 §. A. B.**

3. §.

Åga the jord, hus, gård, tomt eller watnwerk i staden, eller å stadens markt, förr ächtenskapet, eller hofwa the under hionalaget thet årsöt, eller förwårft; gånge med gifstorätten efter stadsrätt.

Om weberlag för afhånd arfwejord, 17 C. 2 §. A. B.; Sättes aslingejord i skället för arfwejord, 2 C. 3 §. B.; Hwad till Stadens domwårjo hörer, 10 C. 19 §. A. B.

4. §.

The som til Prestaståndet höra, ehwad the bo å landet, eller i staden, åge gifstorätt til hälften i lösdören, så ock hus och tomt i staden, och then jord å landet, som under ächtenskapet förwårftwes. Men ej giftas the til hwaras annars arfwejord å landet; ej eller til then jord, som förr ächtenskapet thet aflad är.

Huru Prestebarn taga arf, 2 C. 1 §. A. B.; Wissa the göbra testamente som till Prestaståndet höra, 17 C. 5 §. f. Balk.

5. §.

Efter stadsrätt åger Borgare, och Öfrälseman som i staden bor, gifstorätt til hälften i arf och aslingejord och hus i staden, så ock i alla lösdören å landet och i staden. Men hwad the å landet åga, eller åga få, i jord, eller fast, med boskap och åkerredskap, therom gånge med gifstorätten efter landsrätt.

Huru arf tages efter stadsrätt, 2 C. 1 §. A. B.; Wil någor winna burkap å Handel, Naring eller Handtwerk. 3 C. 1 §. G. B.

6. §.

Flytter Borgare, eller Öfrälseman, under hionalaget, utur staden, och sätter sitt bo och hemwist å landet, eller kommer Öfrälseman i frälsestånd: gånge med gifstorätten efter thy, som i 1. och 2. §. stadgad är. Flytter Bonde in i staden; ware lag, som i 5 §. sägs.

Huru burkap uppsåges 3 C. 5 §. G. B.

7. §.

Qwinna, som af Domaren är för ähta hustru förklarad, niute gifstorätt i mannens bo, antå at wigfel ej åkommer. Drager han sig undan wigflen af motwilja; hafwe förloradt sin gifstorätt i hennes egendom, thet han sig ej rättar, och med henne sammanwigd warder.

Häfdar någor sin fästegwinna 3 C. 9 §. G. B.; eller annan qwinna under ägentkapslöfte, 10 §. ib.; Barnens rätt i desse fall 5 C. 1 §. f. B., och 8 C. 2 §. A. B.

11. Capitlet.

Huru mannen må hustruns fasta gods bortskifta, förpanta, eller sälja; och huru theras gald betalas skal; så ock när hustru må köp sluta.

1. §.

Mannen hafwe ej macht hustruns fasta gods å landet, eller jord och hus i staden at bortskifta, förpanta, eller sälja, ehwad the hafwa barnsamman, eller ej, utan han thet til hafwer hennes friwilliga ja och underskrift, i twänne goda mäns närward, eller hon för Rätten thet munteliga tillstår.

Om mannens målsmansrätt för hustrun 9 C. 1 §. G. B.; Hustruns enskilda egendom deri mannen ej har gifstorätt 10 C. 2 §. G. B.; Huru fast gods säljes, skiftas och pantsättes 1, 3, 4, 9 och 10 C. 3 §. B.; Giltige wittnens egenkap 17 C. 7 §. A. B.; Säljes hustruns fasta gods utan hennes lof och minne 8 §. i förew. C.

Under det förbud för mannen at bortskifta, sälja eller förpanta hustruns fasta gods å Landet, hwarom stadgas i 11. Cap. 1. §. Giftermåls-Balken, kan ej begripas hustruns Gifstorätt i den fastighet, mannen säsom målsman förwårftwat i ägentskapet med hustrun, utan dermed förstås endast sådan jord, hwaru mannen ej kan få någon Gifstorätt och hwilken således är hustrun enskildt tillhörig. **K. Sörtl. den 23 Martii 1807, 2 punct.**

2. §.

Hafwer man eller hustru giordt gald förr ächtenskapet; galdde hwar sin af thet, han eller hon förut ågde. Ej skall i thy mål mannens egen-

egendom hafva för hustruns gäld; och ej hennes egenom för mannens gäld, ehvad the under lands eller stads rätt höra. Räcker ej hwartheras gods til; gånge ta thes gistorätt i boet til gäldens betalning. Ej må, för then enas gäld, räntan och inkomsten af then andras odaljord *) i betalning sökas, widare, än at samma ränta och inkomst i boet influtit, eller influta bordt; then tid gäldenärens egenom asträdes, och thet en gång för alla, och ej flera, til så stor del, som gäldenären, efter thes gistorätt theri äger.

Makars gistorätt i bo 10 C. G. B.; Huru Gäldenärens egenom asträdes och om Borgenärens rätt till samma egenom 16 och 17 C. G. B.; Laga Domstol i asträdes-öfstillnads- och urarfwa-mål, 6 C. 2 §., 8 C. 2 §. och 10 C. 2 §. R. B.

3. §.

Nu kunna the både, eller enthera, hafwa gjort gäld i äktenskapet, eller til fästning och bröllops kostnad; then skal af bo öfiskt i lösdören och aflinge gäldas, så och af begges thesas hus och egenom i staden. Räcker thet ej til fulla gälden; så fylles thet, som brister, af begges enskilda arfwejord, och odalfasta å landet, efter then andel, hwarthera i gälden och bolaget äger. Hafwer ej utan enthera egen jord; är thet mannen; betale ta thet, som återstår och gäldas skal, med sin arfwejord, så långt then räcker. Är thet hustrun, betale ej mer, än thes andel i gälden; utan så är, at man och hustru, begge för en, och en för begge, sig til gäldens betalning förskrifwit hafwa.

Hustrus andel i bolaget 10 C. 2, 4 och 5. §. G. B.; Huru bolagsmän stå i betalnings ansvar 15 C. 2, 3 och 8 §. G. B.; Förbinda flere sig till betalning, en för alla och alla för en, 4 C. 12 §. R. B. och 10 C. 11 §. G. B. Femför med förew. §. 118 §. i 1830 års Concurs-Lag, införd wid 16 C. G. B.

4. §.

Är gäld af mannens, eller hustruns särskilda wällande och förgiörelse tillkommen, theraf then andre ingen nytto, eller del haft; gånge ta ej den saklösas fasta gods, eller rättighet i boet, til sådan gälds betalning; ty hwar äger sin sak ensam böta, och ej annars lott förwerka.

Makars rättighet i boet bestämmer 10 C. G. B.; För bolagsgods och handel skada af någorthera bolagsmannens särskilda försummelse eller wårdslöshet 15 C. 5 §. G. B.; When ene Föremyndaren är ej skyldig, att umgälla then andras brott och förseelse, 23 C. 5 §. R. B.

Den gäld, som är timad af mannens förgiörelse, brott och misgjerning, eller af des slöfande, dubblande och annat särskilt wällande, kallas icke hustruns gäld, och bör fördensfull icke allenast hustruns fasta arfwe-gods, utan och hela hustruns andel i boet ifrån sådan gäld wara fritakad. K. Resol. och Förkl. d. 30 Maji 1682.

Hwad som bör iakttagas, då ena makän söker bo-fällnad och befrielse från gäldens betalning, samt att få sin enskilda egenom och lott i boet undanflista, se 7 C. i Concurs-Lagen, införd wid 16 C. G. B.

5. §.

Hafwer enthera, under äktenskapet; guldit sin enskilda gäld med begges thesas del i boet; så skal thet wid arffskifte, eller delning, å thes egen lott räknas.

Skjer Maka den andras egenom till enskild nytta 11 C. 7 §. G. B.; Huru efterlefwande Makas lott wid arf-

*) Odaljord, Odalfasta, Odal gods och Sasta gods, är den fasta egenom på landet som ägaren ärf eller före ägtenskapet ägt, och hwaruti des Maka ingen gistorätt äger. Nehrman's Föreläsning öfwer G. B. pag. 165.

Eccenius förklarar Odaljord betyda proprietas vel propria et hereditaria possessio; Och Ihre under tit.: Od, possessis, wisar, huruledes wid antagne olika derivationer, Odaljord betyder, terra diu possessa, vel, terra perfecta possessionis et in quam imperans nihil iuris habet.

ffste bestämmes 12 C. 3 §. R. B.; Bodelning då bägge Makarne ännu lefwa 5 C. 3 §. och 13 C. 1 och 7 §. G. B.

6. §.

Ej må hustrun köp fluta om fast gods, eller sälja något af lösdören i boet, utan thet sker med mannens samtycke och fullmakt; eller af the lösdören, som til salu lemnade äro; eller at mannen är afwitit, eller frånwarande, eller förlöper hustrun. Sitter hon ta med barnen hemma, och tarfwar södo för sig och them, eller är hon barnlös, och kan sig ej annorledes söda; eller tränger annor nöd: så må hon til nödorstf sälja; dock med nästa fränders råd och bifall, om thet är fast gods, som säljes. Sker thet annorledes; hafwe mannen wäld thet köp, som med hustrun gjordt är, att rygga och återkalla, som i Handels-Balken sägs.

Ingen må något köpa af annars mans hustru, 1 C. 8 §. G. B.; Förlöper mannen hustrun, hafwe ingen rätt sin lott i boet, eller fasta gods sitt, att råda, 13 C. 4 §. G. B.; Om barns rätt till södo och uppfostran, 15 C. G. B., 17 C. 4 §. och 22 C. 2 §. R. B.; Tränger Föremyndare att sälja omnydigs fasta arf 4 C. 8 §. R. B.; Nästa fränder, 1 C. 2 och 3 §. G. B.

7. §.

Hafwer man såldt sin hustrus, eller hustru sin mans odaljord, til sin enskilda nytto; gifwe så mycket igen af odaljord sin. Är then jord til begges thesas nytto såld; fylle ta hwar af sin jord, mannen två delar, och hustrun tredjung. Är ej jord til; fylle ta af lösdören.

Wid arffskifte eller delning, äger denna widräkning rum, 11 C. 5 §. G. B.; Huru wedelag gifwes för afhänd arfwejord, 17 C. 2 §. R. B.; Theas andel i Bolaget som till Prestaståndet höra 10 C. 4 §. G. B.

8. §.

Nu finnes ej jord, eller lösdören, och är hustruns jord med hennes samtycke såld, som för är sagt; hafwe skadan sielf. Hafwer mannen såldt then jord, utan hennes lof och minne; söke ta then igen med laga dom, inom natt och ähr, sedan hon thet weta sielf; och skulle sig sielf, then olagliga köpte. Dör hustrun för än mannen; ta äga hennes arfwingar therå tala inom natt och ähr, efter hennes död.

Kommer ej arfwinge inom natt och är sedan han arfwet weta sielf 15 C. 4 §. R. B.; Hwad af närmaste arfwinge warber samtyckt eller försummadt, therå måge sedan fiernäre arfwingar ej tala, 18 C. 4 §. R. B.; Om klander i jordafång och om hemul 11 C. 3 §. R. B.; Lagligt slände, olagligt återgång 1 C. 1 §. R. B.

Inom hwad tid allt klander å annans åtkomst till fast egenom bör anställas, ses af K. Förkl. d. 14 Maji 1805, införd wid 10 C. 1 §. R. B.

Öransumt af Kongl. Maj:ts Dom uti den till Des öfwerseende inkomne sak, emellan Chepparen C. H. från Wästnad å ena, och Öfwerste-Lieutenanten J. v. B. å egne och hans hustrus H. C. v. K:s wägnar, å andra sidan, angående Sölandens påstående, att erhålla betalning för åtta stycken af bemälda fru, under ägtenskapet, till honom utgifne skuldbedlar; Hvilket påstående Kamrers-Rätten och Nådswu-Rätten i D. bifallit, men R. Hof-Rätt ogillat. Öfwen Stockholms Slott den 11 Maji 1798.

Kongl. Maj:it har i Näder låtit Sig föredragas de i detta mål inkomne handlingar jemte hwad Parterne å sinse sidor i underdånighet andragit och påmint; Och sent the å W:s sida återopade och uti 11 C. 6 §. G. B. samt 10 C. 13 §. G. B. stadgade förbud för hustrun, att utan mannens samtycke sälja något fast gods eller boets lösdören och gå i borgen för annans gäld, icke kunna medföra widsträcktare werkan, än som med Ordalydelsen inflikmes; Allså och då förenämde Lagens rum icke äro till ifrå-gawarande mål lämplige, deruti hustrun skulden sielf gjordt och öfwen erkänt sig hafwa fått Waluta för sine utgifne skuldbedlar, ifrån hwilkas infriande hon likmåttigt 11 C. 4 §. G. B. icke får sig undandraga; Ty profwar Kongl. Maj:it rättwist, på det sätt fastställa Under-Rättens Beslut, att Fru v. K. skall med sin lott i boet och enskilda fasta gods, ensam betala nämde skuldbedlar till hufwudstol och ränta.

12. Capitlet.

Om afwittring *) och olaga sammanflyttning, förrän man går i annat gifte:

1. §.

Enkling eller enka hafve ej våld att gå i annat gifte, förr än barn, eller andre arfwingar afwittrade äro, ehvad the äro myndige, eller omyndige. Gidr thet någor; hafve förverkad till barnen, eller arfwingarna tvidning af sin del i boet, efter förra gifte, och afwitte äntå efter lag. Wiger Prest enkling, eller enka, förr än afwittring lagliga skedd är; miste embete sitt.

Huru arf skiftas skall 12 C. 2. §. B.; Hwille äro laglige arfwingar 2 och 3 C. 1. B.; Förmyndares skyldighet i hänfikt till uppteckning och skifte 22 C. 1 §. ib.; Gifträtt i Bo 10 C. 3. B.; Wiger Prest dem som ägtenskap med hwarannan ej bygga måge, eller, innan lysning föregått. 2 C. 12 §. och 7 C. 2 §. f. B.

2. §.

Nu kommer twist wid afwittring emellan arfwingar, och then, som i annat gifte gå wil; kunna the sig therom ej förena, ställe så then borgen för thet, som twistat om, thet Rättens utslag ej så snart falla kan, och Domaren ej skäl finner, at ächtenskapet theföre uppehållas må.

Laga Domstol i afwittringstwister, 6 C. 5 §., 8 C. 2 §. och 10 C. 2 §. R. B.; Huru borgen godkännes 26 C. 3 §. R. B.

Emedan en Prest, som antingen gjort uppteckning i något Sterbhus eller derefter förvättat afwittring, icke bör utgifwa någon lysning för Enklingen eller Enkan, efter som, der någon twist sig yppar, om afwittringen är sådan, at Lysningen på densamma bewiljas kan, den Prest som uppteckningen eller afwittringen förvättat, då icke kan pröfwa och skärskåda hwad han sjelf gjordt och desputom sällan läwer hända, at icke någon Kronobetjent, Rådbeman eller annan hofast Man i Soeknen, eller i neiden finnes, af hwilken uppteckning eller afwittring författas kan; ty pröfwar Kongl. Maj:t i Råder bäst wara, det uppteckningar och afwittringar ske af andre än Prester; men om någon annan ej wore at tillgå, må sådant då i slikt nödfall af Capellanen eller Adjuncten i Soeknen, der någon af dem derom anlita warder, förvättas, uti wederbörandes närvaro och på det sätt, som i Lagen föreskrifwes, dock at lysningen ej må bewiljas af den Prest, som wid afwittringen brukad blifwit, utan af Kyrrherden i Församlingen, sedan för honom et lagligen gjordt och af wederbörande underskrifwit Afwittrings-Instrument, blifwit uppwist. K. Bref. d. 11 Dec. 1750.

Sedan hos Kongl. Maj:t, Rikens Ständer i underdånighet förmält sig finna Lagens föreskrift i 12 C. Gif. B. om afwittring, icke fullkomligen bestämma hwad af Presterskapet i affeende derå bör iakttagas

*) Afwittring, afwittra, enligt Nehrman, af gamla svenska ordet Wittra, hwilket Voccenius öfversätter med afwittra, afeda; åtskilda; Hwaremot Thre ger at ordet Wittra en annan betydelse och anser afwittra wara oriktigt brukadt i stället för afyttra, hwilket egentligen betyder separare, a se removere vel alieni juris facere, och i juridisk stil, såges, de parente liberis suos e potestate dimittente, iisqve, ubi post fata prioris conjugis alteras nuptias initurus est, ratam honorum suorum partem concedente.

samt föreslagit en med uppgifne grunder enligt förklaring af 1 och 2 §. S. i berörde Cap. och Balk; Så har Kongl. Maj:t med bifall dertill, i Råder stadgat och förklarat: "Att hwad afwittring beträffar, Prest äger förwäta wigsel då för honom uppwistes Soupp-teckning efter den aflidna Makan, samt antingen ett af behörig person hållet Afskifte, underskrifwit af samtliga Sterbhus-delägare, och, om någon bland dem är omyndig, af tillförordnad Förmyndare, eller ock wederbörande Arfwingars samt Förmyndares bewis och erkännande, att delning af den aflidne Makens gwarlätenskap skedd är; dock utan att Presten behöfwer ingå i forskning om uppteckningens och delningens laglighet, eller huruwida, på grund af den skännde, hwarje Arfwinge utbekommit hwad honom derwid blifwit tillagd; och i händelse om delningen upplätt twist, som ej kunnat genom förening biläggas, bör ej derigenom giftermålet och wigseln uppehållas och hindras, enär Enkling eller Enka hos Domaren eller Konungens Besallningshafwande ställer godkänd borgen för hwad som omtwistat. K. Förkl. d. 15 Junii 1818.

Juslitia-Collegium i Stockholm tillhörer att i de derunder lydande Sterbhus hafwa wärnad derå, att Enkling eller Enka ej må träda i annat gifte innan barn eller andre arfwingar blifwit lagligen afwittrade, samt innan det skedd, eller ock wid sådan beskaffenhet, som uti 12 C. 2 §. Gifm. B. förmåles, fullgjordt är; hwad der stadgas, tillstånd till giftermål icke meddela. Instr. för nämnde Collegium den 12 Decemb. 1764 §. 9.

3. §.

Ej må enkling, eller enka i annat gifte träda, förr än han ett halft år enkling, och hon ett år enka varit: fästehjon ware ock förbudt, at förr wigslen flytta i hus och bo samman. Gidra the thet; böte hwarthera tijo daler till the fattiga, och flytte emellertid ifrån hwar annan.

Böter för otidigt sängelag utfattas i 53 C. 5 §. R. B.

En Änkä bör sörja sin aflidne maka ett helt, och en änking, åtminstone ett halft år, förrän the träda i nytt gifte. Kyrrto-L. 15 C. 24 §.

Folket skall warnas för otidigt sängelag och af-rådas samt af wederbörande hindras att hålla hus och bohag tillsamman, intilldes wigningen är förvättad. 17 §. ibidem.

Hwad Lagen uti 12 C. 3 §. Giftermåls-Balken stadgar, om tiden inom hwilken Enkling eller Enka må ingå annat giftermål, kan ej lämpas til den händelse, då ägtenskapet blifwer upplöst för begärget hor, hwarom handlas uti 2 §. 13 C. nyssnämde Balk; Dock skall hwad hustrun angår, det til bestämjande af god ordning icke wara henne tillåtit, att gå uti annat gifte, efter det skilnad i hennes förra ägtenskap lagligen skedd är, innan så lång tid förflutit, ifrån det frågan om sådan skilnad först inständes til Domstolen, att hon framfödt eller framföda borbt det foster, hwarmed hon kunnat wara hafwande förr än skilnaden söktes. K. Förkl. d. 23 Martii 1807.

Huru skilde Makar må träda i annat gifte, se K. Förordn. d. 27 April 1810, wid 7 §. i nästföljande Capitel.

13. Capitlet.

Om skilnad i ächtenskap; och huru barn upfostras skola, thet ächtenskaps skilnad sker:

1. §.

Gidr mannen hor, och wil hustrun ej förlåta honom brott sitt, och hafwer hon ej haft sänge-

lag med honom, sedan thet henne kunnigt blef; så må skilnad i ächtenskapet ske, och hafwe han til henne förverkad hälften af sin giftorätt i boet. Gidr hustrun thet; ware lag samma, thet-

til misse hon och sin morgongåfwo. Hafwa the begge hor gjordt, och enthera med then andra förut ej blifwit förlikt; så må theas ächtenkap ej skiljas.

The som hor med hvarannan gjordt hafwa måge ej ächtenkap bygga 2 C. 11 §. G. B.; Hustrus rätt till morgongåfwa, och Makars till gifto rätt 9 och 10 C. 1. B.; Ansvar för ensaldt och twesaldt hor 55 och 56 C. M. B.; Ster thet i förbudna leder, 59 C. id.

Uti ächtenskapet tillåtes och skilnad, när Man eller Qwinna wid werldslig rätt, så wäl af andra skäl, som egen bekännelse, bepröfwat hafwa, under warande ächtenkap, behändat sig med någon annan, och Hoor bedrifwit, och then oskyldige parten intet wil låta sig försöna; På hwilken händelse, the af Biskopen och Capitlet skola afskiljas, således, at then oskyldige fäwes frij ifrån ächtenkaps bandet, och får begifwa sig i ett annat Giftermål, hwilket then brogliche ther emot skal förhindras, så länge then obroglige blifwer ogift.

Wid ächtenkaps skilnader, brukas följande Formulair:

Emedan N. genom klare bewis, och egen bekännelse, nogsamnt kunnigt är, huruledes thenne tin Makfa N. med Gjordoms last, emot Gud och hans heliga bud sig försedt, och ther med, all ächtenkaps rätt emot dig förwärfkat hafwer; Dy säger jag dig, på Gudz och hans heliga ordz wägnar, frij, ledig och lös ifrån honom (henne) til annat giftermål, när och hwar som hästt dig sielswom synes, och Gud råd förelägger. **Kyrko-L. 16 C. 6. §.**

Wi GUSTAF ADOLPH &c. Göre weterligt: Att alldenstund 1686 års Kyrkolag uti 16 C. 6 §. uttryckeligen föreskrifwer, att då skilnad i ächtenkap för hor skal bewisjas må, bör man eller qwinna så wäl af andra skäl som egen bekännelse bepröfwat hafwa slikt brott begått, hwarföre och det der wid skilnader påbudne formulair, innehåller: att emedan **N. genom klare bewis och egen bekännelse m. m.**, af hwilket allt jemfördt med hwad uti 13 C. 1 §. Gist. B. stadgas, uppenbart är, att den wifhet om gerringen Lagen förutsätter, icke kan och bör anses wunnen genom ena makans blotta uppgift eller erkännande, och att ej endast derpå tillåtelse till ächtenkaps skilnad grundas får; Fördenksfull och emedan Wi erfarit att sådant ändock wid flere Domstolar förelupit, utan att skal och bewis till styrkande af det anmäldte och till äfwen tyrs ofta icke försowade brottet äro äskade, derunder äfwen sig tilldragit, att den person, hwarmed den brottelige makan skall hafwa hor begått, blifwit såsom okänd uppgifwen, och förty enär vidare undersökning icke stett, undanflupit det ansvar härd följa bordt, som hwarken står att förena med Lagens föreskrift eller samhällets wäl och bestånd, hwilket fordrar att ächtenkapet, såsom ett des wigtigaste band, hålles i tillbörlig helgd, och icke af lättfinnighet samt ostadighet, genom förebärande af diktade förbrytelser, rubbas och upplöses; Dy wele Wi härigenom i Nåder hafwa erindrat och påmint wederbörande Domare att wid förefallande frågor om ächtenkaps skilnader forgsälligt iakttaga hwad i ofwanberörde mätto är stadgad, samt med en sådan Lagens afswarsamma tillämpning, noga undersöka om brottets werklighet till ort, tid och person med det mera, som leder till fullkomlig och säker upplysning; Hwarjemte och till förekommande af åtskilliga vordentligheter Wi i nåder finne för godt stadga, att enär ächtenkaps skilnad för hor sökas will, den oskyldige makan, då bör siff inom ett halft år efter erhållen kunskap om ett slikt brott, desamma inför Domstolen anmäla och åtala, så framt sådan skilnad bewisjas må. Till yttermera wisso ic. **K. Kung. den 5 December 1798.**

Uppå N. Consistorii underdåniga förfrågan om icke alla ächtenkaps skilnader, utan åtskillnad, ehuru sådant i 13 C. G. B. i hwarje fall ej wore utfatt, borde uti Consistorio ske och förwättas; har Kongl. Majt förklaradt: Att alldenstund 1686 års Kyrko-Ordning uti 16 C. 1 §. innehåller, att alle ächtenkaps skilnader ordenteligen uti Capitlet ske böra, så at Domaren i följet heraf uti the mål, som angå ächtenkaps skilnad, äger sig utlåta, och sedan han dömt til skilnad, bör Consistorium werksälla domen, som genom skiljobrefs

meddelande sker; hwartil kommer, at then allmänna Lagen i 13 C. G. B. som handlar om ächtenkaps skilnad, wiser uti hwilka fall ächtenkaps skilnad ske bör, hwarrest Domaren uti hwarje mål kommer att döma, och i then 2 §. i samma Cap. stadgas, at then oskyldige ej må i annat gifte gå, för än skilnad Lagliga skedd är; hwilken skilnad ej kan säjas vara Lagliga skedd eller fullbordad, förrän skiljo-bref är gifwit; hwarförutan then 6 §. i samma Cap. förmår om then ther utfatta händelse, at Domaren äger ransaka om sammanlesnaden, och om så finnes at hustrun wäl och ärliga sig förhållit, så må henne efterlåtas gå i annat gifte, sedan ett år förslutit efter then tid honom i stämningen föresatt warit, och gifwe Capitlet henne skiljo-bref ifrån then förra; i anseende hwartil, med thet som Lagen uti thenna särskilda händelse föreskrifwer, och ther tydeliga nämnes, sedan om the andra orsaker til ächtenkaps skilnad förut i samma Cap. infördt är, jemwäl uti the andra fall på samma sätt förhållas bör, när sådane skäl förekomma, som leda til samma slut; Förthen skul sann Kongl. Majt med Lagen wara enligt, at, enär Domaren finner sådana skäl och omständigheter, at han dömer til ächtenkaps skilnad, bör han tillåta förwisa parterna til Consistorium at ther umbfa skiljobref. **K. Br. d. 24 Mars 1748.**

Den för bättre skick och ordning påbudna åtgärd, att meddela skiljobref kan så mycket mindre tydas derhån, att intilldes skiljobref utfallit, skulle, utan afseende å Domarens gifne laga kraftwunne skilnads utslag, ägtenkapsbandet skilde makar emellan, icke des mindre wara beständande, som derest den oskyldige makan, för än skiljobref af Consistorium utfärdas, går uti annat gifte, den samma derföre, utmätigt 13 C. 2 §. Gist. B. endast med böter bör beläggas, deremot i den händelse Lagens mening warit, att låta Domarens utslag till sin werkan af någon Consistorii åtgärd blifwa beroende, ett sådant förhastadt ägtenkap borde för ogildt förklarar och för äwefte hållas; Afwen som det med Lagens rätta förstånd instämmer, att den uti 13 C. 1 §. Gist. B., den oskyldige makan lemnade frihet, att förlåta den skyldige siff brott, derest ägtenkaps skilnaden will förekommas, bör ske innan till skilnad dem emellan dömes, och att deremot, der den oskyldige makan brottet des förinnan ej förlåter, utan i grund af densammas påstående, Domaren förklarar ägtenkapet böra upplöfas, någon förnyelse af det förra ägtenkapet, utan begges samtycke icke kan äga rum. Och har Kongl. Majt på dessa grunder, i ett särskildt mål, förklarar, att sedan Domstolens utslag wunnit laga kraft och endera Parten yrkar skiljobref, åligger, oaktadt den oskyldige makans beständande af skilnaden och förklaring att brottet wore tillgifwet, och ägtenkaps förfättning önskas, Consistorium, hwilket werksälligheten af Domarens, om ägtenkaps skilnaden, gifne utslag, tillhörer, att, uppå derom skeende anmälan, skiljobref utfärda. **K. Resol. d. 20 Julii 1795.**

Som det genom Allmänna Lagen blifwit föreskrifwit, att mål rörande ägtenkaps skilnader börde til werldslig Domstols uptagande och af dömande, hwaraf följer, at den pröfningsrätt, som tilförene genom Kyrko-Lagen warit Dom-Capitlet förbehållen uti ägtenkaps skilnads mål, genom Allmänna Lagen är worden öfwerflyttad på werldslig Domstol, så at, i likhet med hwad redan genom Kongl. Brefs wet d. 24 Martii 1748 blifwit förklaradt, Dom-Capitlet blott ägde, at utfärda skiljobref i grund af det beslut werldslig Domstol derom meddelat; så har Kongl. Majt funnit, at hwad Kyrko-Lagen, i sammanhang med stadgan, at skilnad i ägtenkapet borde sökas i Dom-Capitlet, vidare innehåller om den ordning, som under rättegången des sådes borde iakttagas, så wäl af Dom-Capitlet, som af wederbörande Parter, kommit at til all kraft och werkan förfalla; i följd hwaraf den förbindelse som genom Kyrko-Lagen warit ålagd dem, hwilka hos Dom-Capitlet sökte ägtenkaps skilnad, at sig derstädes personligen inställa, ej kan lämpas til Makar, hwaras ägtenkap, genom werldslig Domstols beslut, redan är upplöst och hwilka således nu mera blott äga, at, försedde med

dyligt beslut, anmäla sig i Dom-Capitlet om Skiljebref, med hvars utfärdande, hvarken allmänna Laggen eller Kongl. Br. d. 24 Martii 1748 tillåter Dom-Capitlet, at, emot hvad världslig Domstol redan i saken dömt, innehålla, antingen den eller de, som begära Skiljebref, inställa sig personligen eller icke. **K. Circ. Br. til samtel. Consist. d. 12 Nov. 1812.**

Då någon som är gift, begär blodskam, derå Laggen utsätter dödsstraff, men den brottslige får njuta förskoning till lifwet, skall ägtenkapet alltid upplösas genom Skiljebref; se 22 p. i 1807 års Förklaring, wid 59 C. 1 §. 11. B.

Då skilnad sökes af makar, som bägge äro af främmande Lära, må wederbörande Domstolar ej sträcka deras utstående widare än till hufwne skilnaden, samt den påföljd, den samma, i anseende till makarnes lott i boet, och deras sammanafslade barns underhåll och uppfostran kan med sig föra; Och i det öfriga, som angår den enas eller andras ledighet at träda i annat gifte, förwisa dem till Läraren uti deras församling; Och må således i alla dylika fall skilnaden utan remiss til Consistorium genom Domarens Utslag, så snart det wunnit laga kraft, anses behörigen verkställdt; men deremot, när endera makan är af Ewangeliska Lutherska Läran, i hwilken händelse och enligt K. Kung. d. 24 Jan. 1781, wiggel i hwardera församlingen särskild förättad är, må med honom eller henne, som till Lutherska församlingen hörer, efter allmän Lag, men med den andra, på sätt förberäddt är, förhållas. **K. Br. den 13 Nov. 1795.**

2. §.

Then, som ächtenkap med hor brutit, må ej före gå i annat gifte, än then ofskyldige dö, eller gift är; eller thertil samtycker och Konungen gifwer ther lof til. Gider han thet antä; böte tiugu daler, och ware ächtenkapet ogildt. Ej må och then ofskyldige gå i annat gifte, för än skilnad lagliga fledd är, wid tijo dalers böter.

The som hor med hwarannan gjort, måge ej ächtenkap bygga, 2 C. 11 §. G. B.; Byttes fästning utan orsak, må then brottslige ej gifta sig, så länge then öfwergifne ej förlit är, 4 C. 5 §. f. B.

Uppå underdånig förfrågan om rätta förståndet af denna §., och huruvida den, som brutit ägtenkap i genom hor, ej borde få ingå annat giftermål, förran den ofskyldige makan wore döb eller gift, eller dertill samtyckt och Konungen i alla tre händelserna gifwit lof dertill, eller och om Konungens tillstånd borde endast i den sista händelsen, sökas, har Kongl. Maj:t förklarad Lagen wara tydlig deri, att Des Nådiga tillstånd erfordrades, endast i den händelsen, då den ofskyldige lefwer ogift. **K. B. d. 7 Sept. 1791.**

Att hvad Lagen uti 12 C. 3 §. G. B. stadgar, om tiden, inom hwilken Enkling eller Enka må ingå annat giftermål, ej kan lämpas till den händelse, då äktenkap upplöses för begånget hor, se 3 punct. i 1807 års Förklaring, wid 12 C. 3 §. denne Balk.

Huru förfaras bör, då Makar, hwille för hor blifwit skilde, wilja åter med hwarannan träda i ägtenkap, se **K. Br. d. 16 Junii 1711** och den 3 Apr. 1792, wid 7 C. 2 §. d. B.

Señför och till förew. §., **K. Resol. den 20 Julii 1795**, intagen wid 1 §. af detta Capitel.

3. §.

Nu är skilnad fledd, och afämjer them ej, hwilkenthera barnen när sig hafwa skal; ware då thertil närmast, then sig ej förbrutit hafwer. Är then ej fallen til at förese barnen; så äger Domaren skåda, hvad heller then brottslige, eller något annar them til sig taga må; och antingen the blifwa när then brottslige, eller när andra, gånge til födo och uppfostring theras, så mycket af fadrens och modrens gods, inkomster, lön eller slögdör, som Domaren skäligh profwar.

Om barnens wård då makar skiljas till säng och sate 15 C. 5. B.; Förmyndare bör den wara, som skyldast och

dertill fallen är 20 C. 4 §. A. B.; Barnens rätt till födo och uppfostran utmärkes i 17 C. 4 §. och 22 C. 2 §. f. B.

4. §.

Öfwergifwer och förlöper mannen af ondsko och motwilja sin hustru, och far utrikes i thet upsåt, at ej mera blifwa och bo med henne; hafwe ingen rätt sin lott i boet, eller fasta gods sitt, at råda. Wil hustrun ifrån honom skiljas; tage då skening hos Domaren. Wet man ej hwar mannen sig uppehåller; låte Domaren å predikstolarna lysa efter honom öfwer hela Häradet, eller i Staden, om han ther boende warit, så och i the närmasta sofnar ther intill, och förelägge honom natt och år. Kommer han ej inom föresattan tid; döme då Domaren til skilnad, och hafwe mannen förwerkladt hela sin lott i boet. Samma lag ware, thet hustru förlöper mannen.

Rymmer fästeman från häfad sällsagwinna, 3 C. 11 §. G. B.; Reser man egenwilligt bort från sällsagwinna 4 C. 8 §. f. B.; Rymmer man af landet för grof misgärning, eller öfwergifwer sitt fäbernesland och sätter sig neder under främmande herrskap, 7 C. 2 §. och 15 C. 7 §. A. B.; Laga Domstol i förevarande fall 10 C. 10 §. A. B.; Huru stämning skall tagas 11 C. f. B.; Hwarthera makans rätt och del i boet 10 C. G. B.

Utom Hoordoms Last, ättfilies Ächtenkaps-Bandet, när en utan twång och rätta skäl, af ondsko och illwilja, öfwergifwer och förlöper sin ähta Maka, förblifwandes utrikes, uthi thet upsåt och mening, at ey mehra bo, och bygga hionelag med then samma, eller bewisat then plicht, hielp och bistånd, som ächtenkapsståndet fordrar. **Zyrto-2. 16 C. 8 §.**

Enligt hvad hos Kongl. Maj:t blifwit i underdånighet anmaldt, hafwa anledningar förekommit dertill att misbruket möjeligen kunna tilldraga sig wid handhafwandet hos Domstolarne af ansökningar om ägtenkaps skilnad för egenwilligt öfwergifwande i så måtto, att den ena makan begifwit sig till annan söga aflägsen ort inom Riket, låtit sig efterlysas och genast efter det til skilnad blifwit dömdt, sig åter inställt och om Skiljebrefs utfärdande anhållit; Och som Kongl. Maj:t härwid funnit, att 4 §. 13 C. G. B. tydeligen förmar, det en förrymd makas efterlysning i sådant affeende blott äger rum, när man ej wet hwar han sig uppehåller och då förlöparandet fledd af ondska och motwilja till den qwarlemnade makan, i upsåt att ej mera blifwa och bo med densamma, häst om en af makarne på annat sätt sig ifrån den andra skiljer, 14 C. 2 §. innehåller på hvad sätt då bör förhållas, hwadan med Lagens rätta mening och förstånd öfwerensstämmar, att lysning efter förstberörde §. ej bör af Domaren bewiljas, utan att han förut genom Presterskapets och andre Wederbörandes hörande, som kunna nödige upplysningar meddela, erhållit säkerhet, att den tilltalade werkeligen förlupit sin maka, samt, så widt möjligt är, undersökt om någon känner densammas wilstseort, orsakerne till hans frånvaro och bägge Makarnes förra sammanlesnad; Alltså skulle wederbörande Domstolar om ett noga iakttagande häraf erinras. **Swea Hof-Rätts Circ. d. 21 Febr. 1818**, utfärdadt i enlighet med K. Maj:ts nådiga Bref d. 4 i samma månad.

5. §.

Hwad mannen förwerkladt hafwer, som sin hustru öfwergifwit och förlupit, thet niute hon, medan hon ogift är, så och nyttan och räntan af hans fasta gods. Går hon i annat gifte; niute ej mer, än thet hon war gift och gifwen til, utan falle då mannens lott barnen til. Ägen och the rätt, at nyttja hans enskylda fasta gods, medan

*) "Gift och gifwen till"; Mehrman i sine Förel. öfwer G. B., pag. 195, hänför under dessa ord, "Gifstorätt och Morgongafwa i löf". Under återopande af förew. §. och 6 C. 3 §. A. B., anser han dock, pag. 144, samma ord endast betefna "Gifstorätt". Och bester det i 11 C. G. B. l. l.: "Nu kan fona Hoordöra och warder laghlika til wunnen, the hafwer hon föräret Morgongafwa sinne: Och att det hon war gifwen och gift till, the thast bonbin."

medan han borto är. Äro ej barn; gifwe hustrun ej något ut af lösdren och afslinge godset. Bryter hustrun; gånge och med hennes lott och gods, som sagdt är.

Huruwida hustrun äfwen må sälja mannens fasta gods 11 C. 6 §. G. B.; Makars rätt i allmänhet wid arffwiste eller delning, 9 och 10 C., 11 C. 5 och 7 §. S. samt 17 C. f. B.; Om afwittring innan man går i nytt gifte 12 C. 1 §. Ib.; Äro barnen döde, men lefwa barnabarn efter 2 C. 2 §. A. B.

6. §.

Reser mannen utom Riket för sin kallelse till krig, klypenskap, eller i annat nödigt ärendande, blifwer sedan länge borto, och låter ej hustrun weta hwar han wistas; kan hon få therom kunnskap; gifwe thet Domaren tillkänna, och Domaren lägge honom dag före, at begifwa sig hem igen. Hafwer han laga förfall; förbide så hustrun hans hemkomst. Wisar han ej laga förfall, och wil antä ej komma; ransake Domaren om theras sammanlesnad. Hafwer hon wäl och ärliga sig förhållit; så må henne efterlätas gå i annat gifte, sedan et år är förflutit, efter then tid, honom i stemningen förefatt varit, och gifwe Capitlet henne skiljebref ifrån then förra. Gifwer han henne skuld för lösahtighet, eller annat otillbörligit, och wil therföre ej komma åter, och hafwer ej full skuld thertil; döme antä Domaren till skilnad. Finnes laga bewis; gånge therom, som förr om hor är sagdt. Nu är ej wahn *) at så weta, om then bortreste lefwer, eller hwar han sig uppehåller, och kommer han ej inom sex år igen; så må Domaren, sedan efter honom lyst är, annat ähtenskap tillstādja. Åge och macht then tid förkorta, om goda skäl ther till äro. Kommer then förr sedan hem igen, och wifer laga förfall med fulla skäl, och at han ej kunnat gifwa kunnskap om sig; tråde så han till sin hustru, och then senare wife, ther them ej annorledes åsamjer; och then ledige hafwe wäld, at gifta sig med en annan.

Sfwerigifwer och förlöper mannen af ondsko och motwilla sin hustru 4 §. d. C.; Laga förfall 12 C. 1 §. R. B.; om laga bewis i hwarjehanda mål 17 C. f. B.; Påföljderne af hordomsbrott, 2 C. 11 §. och 13 C. 1 och 2 §. S. G. B.; samt 55, 56 och 59 C. M. B.; Huru lyfas bör 4 §. d. C.; Kommer förr man eller hustru åter och brytes sednare gifte, 5 C. 3 §. G. B. och 8 C. 5 §. A. B.; Laga Domstol i mål, då ena makan förlöper den andra, 10 C. 10 §. R. B.

Om påföljd för dem som begifwa sig ur Riket, utan att dit återwända, se R. Förordn. d. 18 Februarii 1768, införd wid 4 C. 6 §. M. B.

7. §.

Hafwer man, eller hustru, sedan the fäste blifwit, haft lägersmål med någon annan, och thet efter wigflen warder witterligt; gånge så med skilnaden och gifstorätten som i 1 §. sagdt är. Warder qwinna efter wigflen tillwunnen, at annar henne förr fästningen lågradt hafwer, och wil ej mannen henne thet förlåta, utan sker laga skilnad; tage så mannen alt thet åter, han med sig i boet införd, så och kostnad, som han till fästning och bröllop giordt hafwer, med alt thet, han henne gifwit; behålle och hwar hon honom gifwit hafwer.

Om fästnings återgång för lägersmål 4 C. 3 §. G. B.; Ansvar för löskastläge, och lägersmål i fästom 53 och 54 C. M. B.

Äktenskapet kan och skiljas, när någon förnimmer sin Brud varit kränkt af en annan, förr eller efter trolofningen, så framt han icke kan öfvertalas, att förlåta henne thet brott: Men häfvar han henne, sedan hennes fall är honom witterligt, så skal han henne behålla. Likaledes förhåles med Manspersonerne, ther hon som förlofwad är, will och kan öfwerlyga fästmannen, thet han efter trolofningen, haft oösligt un-

gånge med någon, och således wist sig emot henne otrogen. Ryrko-L. 16 C. 7 §.

Sedan hos Kongl. Maj:ts Rikets Ständer i underdånighet anhållit om granskning af hwar allmänna Lagen angående Ägtenfklaps-skilnader förordnar, samt hemställt, ej allenast, at Domaren skulle äga, at i wisa fall, som i Lagen förut icke äro nämnde, döma till skilnad i Ägtenfklap, utan och, at närmare måtte bestämmas, i hwilla händelser sådan skilnad singe hos Kongl. Maj:ts i underdånighet sökas; så har Kongl. Maj:ts med Rikets Ständer, efter öfwerwägande af detta ämne, funnit godt i nåder stadga som följer: Utom de i 13 C. Gist. B. uptagne händelser, må Domstolane äga, at på ena Makans påstående döma till skilnad i Ägtenfklapet: när den andra Makan blifwit dömd på lifstid till fångelse eller landsflykt: när den wid Domstol blifwit förwunnen at hafwa stämpelat eller anstält försåt emot den andra Makans lif; samt om den fallit uti verklig galenskap, som efter säkra bewis oafbrutit fortfarande i fulla tre år och, enligt behörfvä Makans intygande, någon förhoppning icke är om den wansinniges återställande till hälsan; dock må, i det första fallet, skilnad ej tillåtas, i händelse den andra Makan i mer eller mindre mon bewisligen varit wällandande till, eller delagtig uti, den dömdes brott; och när skilnad sökes för den andra Makans wansinnighet, åligger det Domaren, at, sedan den wansinniges närmaste Släkttingar, eller, då de ej finnas, förra Förmyndare eller Gifstoman blifwit hörde, noga undersöka Makarnas förra sammanlesnad och, så wida ske kan, utleta om anledningen till galenskapen wore gifwen eller påskyndad af den andras förhållande, i hwilket fall skilnad ej må äga rum.

Då för stämpling eller försåt mot andra Makans lif till skilnad dömes, äge den öfhyldige Makan den rätt till egendomen i Boet 4 och 5 §. S. i 13 C. Gist. B. utstaka; träder den öfhyldige i annat gifte, njute Barren den egendom, som den enligt 5 §. i sådant fall bör skän sig lämna; men när galenskap gifwit anledning till skilnaden, skal ej allenast hwardera Makan wid sin lagliga rätt i Boet bibehållas, utan och den Makan, som af sådan orsak skilnad sökt och wunnit, ej derföre anses befriad från sin pligt, at, efter frångång och behof, så wäl om den öfhyldige Makans framtida förnödenheter, som och om Barren, draga försorg. Och må när skilnad sökes för brott, den ej bewislas, om Makarne, efter den brottsliges bestraffning, å nyo sammanflyttat och haft samlag.

Utom ofwännämnde händelser, då frågor om Ägtenfklaps-skilnad böra af wederbörlig Domstol uptagas och afgöras, må och skilnad sökas, när andre anledningar sig dertil förete, såsom: när den andra Makan blifwit genom laga kraft wunnen Dom till lifwets eller ärans förlust öfhyldig känd, om den och genom Rgl. Nåd fått förskoning från dödsstraffet eller äran återstänkt: när den blifwit förwunnen till annat groft eller verkligt wansfrågbande brott eller dömd till fästningsstraff på bestämde år: eller beträdes med slöferi, dryckenskap och wäldsamhet sinnelag, samt när en sådan stridighet i lynne och tankesätt hos bägge Makarne sig yppar, som, under beständiga tillfällen till utbrott, sluteligen öfwergå till affly och hat. I dessa fall må underdånig Ansöknung om Kongl. Maj:ts nådiga tillåtelse till skilnaden ingifwas till Kongl. Maj:ts Justitiä Revisions Expedition, hwarwid, i de händelser då skilnad sökes för brott och undergången bestraffning, bör bifogas Utslaget, derigenom den andra Makan blifwit dömd, med betyg om dess laga kraft samt straffets verkställande, och i de öfrige händelserna, behörige bewis efter omständigheterna företes, om undergågne sådane warningsgrader, som 14 C. 1 §. G. B., 19 C. 4 §. A. B., Kongl. Förordningen den 17 April 1733 *) samt Ryrko-Lagen anwisa. Och wil Kongl. Maj:ts sedan andra Makan blifwit hörd, samt Dom-Capitlet med wederbörande Presterklaps betyg och eget underdånigt utlåtande inkommit, sitt beslut öfwer Ansök-

*) Wahn öfwerfättes af Ihre med Opinio, suspicio, spes; Och betyder här, enligt Mehrman, "anledning, till"

*) Kongl. Förordn. d. 17 Apr. 1733 är upphäfd genom R. Förordn. d. 24 Juli 1813 införd wid 3 C. M. B.

fökningsarne, efter Högsta Domstolens hörande, i Stats-Rådet fatta.

De Makar, som warda i ägtenskapet skilde, må ej tråda i annat gifte förr, än efter den tid och i den ordning 12 C. 2 §. Gif. B. samt 3 puncten af Kongl. Förkl. d. 23 Mars 1807 föreskrifwa. Och kommer alt, hwad om ägtenskapsskilnaden i allmänhet blifwit förordnad, äfwen att lämpas till sådana ägtenskap, som med häfداد fastegwinna äro beaynte, men ej genom wigfel fullbordade. Kongl. Förordn. den 27 April 1810.

Att kallelse å Borgenärer må sökas och bewiljas, när Makar warda i ägtenskapet skilde, se 9 C. 135 §. i 1830 års Concurs-Lag, wid 16 C. §. B.

8. §.

Ur man, eller qwinna af naturen wanför, och til ächtenkap aldeles obegwäm, eller drages han, eller hon med obotelig smittosam sjukdom, förtiger thet, och swikeliga förleder annan til giftermål med sig; warder thet fulltygadt, gånge tå ächtenkapet åter; och then brotslige niute ej

gifterätt i boet; uprätte ock allan skada, och plig-te; som för annat bedrägeri framdeles *) skils.

För hemlig, obotelig sjukdom återgår sätning 4 C. 2 §. G. B. Bedrages qwinna till sätning och wigfel 6 §. ib.; Skadestånd bestämmes af Rätten eller Gode Mån 15 C. 4 §. G. B.

Jungen må tvingas at behålla then person, som af naturlig bräckelighet, eller något annat fel, til ächtenkapet, och fullgörande af thet pligt, är platt o-dugelig; Med mindre samma fel är påkommit, sedan ächtenkapet fullbordades, tå kan thet icke uplösas. Ryrko-Lagen 16 C. 10 §.

Skiljobref i äktenkap och trolofningar utfärdas på ser skil. Charta. K. Kung. d. 23 Jan. 1830.

*) framdeles. "Detta ord skulle här gifra en besynnerlig "irring om det tyddes böfstafrveligen; ty i hela Lag-boken finnes icke en enda här till lämpelig §., mer än "den 6 i 4 C. G. B., hwilken åter står förut." Dom. Pröfn. af Lind pag. 38. Rehman yttrar redan enahanda åsigt i sina Förel. öfwer G. B.; och Flintberg anser på sådan grund, "framdeles" hafwa ge-nom tryffel tillkommit i skället för, "framföre."

14. Capitlet.

Om lif och osämja mellan man och hustru; och om skilnad til fäng och sate.

1. §.

Ther hat och bitterhet emellan man och hustru så råda får, at the, efter warning, ej samsjas kunna; tå skal Rätten pröfwa, hwad heller en-thera, eller begge thet wälla, och böte then brotslige af sin lott i boet, första gången tiugu fem daler, och andra gången dubbelt. Wäller annar-thera mer, och annarthera mindre; warde straffet thet efter lämpadt. Påta the sig ej eller thet af rätta; döme tå Rätten til skilnad på någon tid, til fäng och sate.

Uro fästehjon til skilnad lika wällande 3 C. 7 §. G. B.; Kommer hat och bitterhet dem emellan 4 C. 5 §. i. B.; Hwar äger sin sak ensam böta och ej annars lott för-werka, 11 C. 4 §. ib.; Betalas enskild gäld af gemensamt bo, 5 §. ib.; Huru barnen wärdas, då skilnad til fäng och sate äger rum, 15 C. d. B.

Prästerna skola, om äktenkapsmål, underwisa sina ähörare i gemen, och särdeles them, som sig i äkta stånd wilja begifwa, af hwad wickt och wärde äkten-kapsbandet är, och huru man och qwinna uti mot och medgång, i trosfast kärlek och samsja, skola bo tillsam-man, och wara hwarannan till råd, tröst och bistånd. Ryrko-Lag. 15 C. 2 §.

När haat, wrede och bitterhet upkommer emellan ähta folk, och mehr och mehr tager öfwerhanden, så att hwarcken förmaningar, årwarningar, eller förliknin-gar wid högt wite, kunna hielpa, utan the i dageligit slagmähl och olåte framhärda; Skal Predikanten gö-ra sin högsta slit, att förnimma orsaken til samma oe-nighet, och om enthera, eller bägge finnas bråglige, ställa them för ögonen, huru illa the af Dieswulen äro befnärde, at the tråta och slitas med sitt egit kiött, och således förbärfwa sig sielfwa inbördes. Om thet med intet uträttas, skola sådana stämmas til Dom-Capitlet, och saken thet tilbörigen ransfakas och för-höras. Wil icke heller thet hielpa, tå angifwes thet för werldzig Rätt. 16 C. 11 §. ibidem.

2. §.

Skiljer mannen sig sielf ifrån hustrun, eller hustrun ifrån mannen, til fäng och sate, af hat eller illwilja, och håller sig i landet uppe, från hem och hustru, eller drifwer man hustrun, eller hustru mannen ur hus och bo, och nyttjar thet begges gods och egendom; böte som i förra §. sagdt är, och fylle skadan.

Öfwergifwes maka af ondsko och motwilja 13 C. 4 §. G. B.

Jungen, hwarcken trolofwad eller wigd, hafwe mactt efter egen wilja och godtycko, att skilja sig från hwar-annan. Ryrko-Lag. 16 C. 1 §. sista mom.

3. §.

Nu kan så illa åtbåras, at man, eller hu-stru, af wrede och ondsko, slå hwar annan blå eller blodiga, lama eller lytta; pligte tå som i Missgjernings-Balken skils.

Skär man hustru sina, eller hustru man sin, ware thet i tweböte, 36 C. 1 §. M. B. Om större och mindre åtom-mor wid slagsmål, 34 och 35 C. i. B.

När oenige makar, på sätt wid 1 §. nämnes, erhål-lit föreställningar inför Pastors-Embetet och Dom-Capitlet, utan att rättelse deraf följer, instämmas dese Makar til werldzig Rätt, och den, som til osämjan wällande är, belägges med ansvar enligt nyssnämde §. Härwid märkes dock, att i första och andra Lagfökningsarne, kommer skil-nad til fäng och sate ej i fråga, utan först då, när bäg-ga bötesanswären aflyp uti utan werkan til förbättring, dö-mer Rätten i tredje lagföknigen til omförmåtte skilnad på någon wig tid. Genom Kongl. Förordn. om ägtenkaps-skilnader den 27 Apr. 1810, är od bestämdt förklaradt, att, wid ansöknig til Kongl. Majt om en så beskaffad skilnad, skal fogas behörige bewis om undergångne såda-ne warningsgrader, som 14 C. 1 §. G. B. och Ryrko-Lagen anwisa. Wid tillämpning af Lag och Författningar i dese frågor, hafwa dock misstag ej sällan blifwit af Un-der-Domstolar begångne, derom til Götha Hof-Rätt ankom-mit flere Kongl. Majts bref, af hwilka, twänne här, upplysningswis, införas:

CARL etc. Af ett hos of förekommit mål, angående E. A:s och hans hustru M. S:s i underdånighet gjorda an-sökning om ägtenkaps-skilnad, hafwe Wi inhämtat, huru-som Rådhusw-Rätten i N. hwarest bemålte A. och hans hustru skifteligen anhållit, att sådana laglige mått och sleg måtte wibragas, hwarigenom deras ägtenkap kunde blifwa upplöst, har, sedan A. och hans hustru twänne särskilte gånger, eller den 27 Februarii och 13 Martii 1811 blifwit fälde til böter för osämja i ägtenkapet, genom sednare utslaget förklarar: att ehuru Lagen föreskrifwer, att ägta makar, som för hat och bitterhet erhållit warning, samt til böter twenne gånger dömdes blifwit, men ej deraf lättit sig rätta, borde på någon tid dömmas til skilnad i fäng och sate; Dock som A. och hans hustru egenwiltigt sig åts-kligt, och til sammanslytning ej kunde förmas, kunne Rådhusw-Rätten ett åläggande i denna omständighet wa-ra utan ändamål, och att annan åtgärd än som lemnad blifwit ej tillkom Rådhusw-Rätten i detta mål, utan äg-de A. och hans hustru så wida de ej längre wille samman-leswa, att, till följe af Kongl. Förordningen den 27 Apr. 1810, hos of ingifwa underdånig ansökning om tillstånd til skilnad i ägtenkapet.

I anledning deraf hafwa wi funnit, att en egenwiltig skilnad til fäng och sate, stridande emot Lagens föreskrift

i 2 §. 14 C. Gift. B.; icke är af samma beskaffenhet, eller böde lemmas lika anseende af varningsgrad med den skilnad, hvar till domaren, enligt 1 §. samma C. och Balk äger att på wif tid dömma, och att domaren icke heller tillkommer på sätt här sett om en sådan skilnad utlåtande meddelas, innan sig wif, hwad werkan de för wällande till ofämja i ägtenskaptet andra gången ädöme böter funnat medföra; Och då Rådhusw-Rätten, i anseende till hwad ofwan anmärkt är, förhållit sig felagtigt, är till Eder Wår nådiga wilja och befallning att Rådhusw-Rätten derom af Eder får föreställning. Wi befalle etc. K. Br. till Götha Sof-Rätt d. 9 Jan. 1812.

CARL JOHAN etc. Wid förehaftwande af en utaf B:s hustru L. hos Ds i underdånighet gjord ansöknig om skilnad i ägtenskaptet med bemälte des man, hafwa wi sunnit huruledes, sedan hustru L. wid Råmners-Rätten i N. tilltalat, och sökt öfvertygga mannen att hafwa med pigan M. begått horebrott, och då B. med Ed friat sig ifrån tillmålet, uti Utslag den 4 Julii 1817. Råmners-Rätten befriat honom ifrån allt ansvar i målet, och wid en sådan

sakens utgång ansett hustru L:s påstående om ägtenskaps-skilnad förfalla, Råmners-Rätten derwid tillika meddelt hustru L. den hänwising, att enligt Kongl. Förordningen d. 27 Apr. 1810. derest hon i sin skilnads ansöknig wille fortsara, hos Ds i underdånighet, med förebringande af de under Ransakningen i öfrigt förekomne skäl, densamma fullfölja; Och som i så beskaffadt fall som detta, der B. ej blifwit om det uppgifne brottet lagligen öfvertygad, och hustrin således, endast funnat grunda sin underdåniga ansöknig om ägtenskaps-skilnad å den emellan henne och mannen uppkomne missämja, skilnad, jemlikt Kongl. Förordningen den 27 Apr. 1810, icke får sökas, för än de i Lag och Författningar påbudna varningsgrader blifwit undergånga, derom behörige bewis böra ansöknigen bifogas, men Råmners-Rätten, utan affeende å detta stadgande, hänwist hustru L. att sin ansöknig i förenämde ämne hos Ds i underdånighet fullfölja; Alltså hafwe Wi härmedelst i nåder welat anbefalla Eder att ett sådant obehörigt försarande, Dödsföranden och Ledamöterna i R. Råmners-Rätt, tjenligen förhålla. Wi befalle etc. K. Br. till Götha Sof-Rätt den 15 Julii 1818.

15. Capitlet.

Huru med bo och barnens uppehälle förhållas skal, då man och hustru lagliga skiljas til fäng och sate.

1. §.

Wårda man och hustru lagliga skilde til fäng och sate, och är mannen thertil wällandes sitte då hustrun med egendomen i boet qwar. Hafwa the barn samman; då må hustrun them när sig hafwa. Nu är hon ej fallen, at allena them och boet förestå; nämne då Domaren them henne råda och hielpa måge, och pröfwe hwad mannen skal niuta til födo och tarf sitt, som boet tol, utan han med tjenst och slögder sig sielf uppehålla kan. Fins ej annat i boet, än ränta af mannens odalgods, eller thet som af lön och arwode hans faller; niute då hustrun med barnen theraf två delar, och mannen til födo och nödtorft tridung. Är hustrun wällande til thenna skilnad; då må hon ej boet förestå, utan pröfwe Domaren, hwad mannen henne til uppehälle gifwa skal, thet hon sig sielf ej årliga nåra kan.

Öfver skilnad i ägtenskap, huru då med barnen förhållas, 13 C. 3. §. C. B.; Förmyndare bör then wara som skyldast och thertil fallen är, 20 C. 4. §. A. B.; Hwille ej så wårda andras gods 8 §. 16.; Om barnens rätt till födo och uppfostran 17 C. 4 §. och 22 C. 2 §. A. B.

2. §.

Nu äro the begge til skilnaden wällande; då äger then boet och barnen förefse, som bäst thertil fallen är, och then andre niute theraf til nödigt uppehälle, efter thy boet tol, och Domaren pröfwar. Äro the lika thertil fallne; ware då mannen närmare. Är thet ingenthera; nämne då Domaren twänne goda män, som barnen och egendomen wårda, och låte mannen och hustrun med barnen theraf underhåll få.

Huru Förmyndare förordnas skola och om theras plicht och skyldigheter 20, 22 och 23 C. A. B.

16. Capitlet.

Om medgift och hemfölgd.

1. §.

Gifwer fader, eller moder, åt son, eller dotter, hemfölgd i jord, hus, eller lösdren, wid theras giftermål; tekne thet up, och sätte å lösdren skidligt wårde; tage och qwittobref thet å. Sedan behålle then hemfölgd, som then fått, så länge fader och moder både lefwa, och hålle hus och jord wid macht, som lag säger. Dör enthera, och skal arf delas, gånge då allsamman åter til skiftes; doch räknas ej then ränta, eller nytta, han eller hon theraf haft. Samma lag ware, thet man gifwer hemfölgd med, då barn utur hus och bo skiljas, eller wid annat tilfalle. Wil man til full ågo gifwa them penningar, eller andra lösdren; eller ock jord, å landet, eller hus i staden, efter thy, som i 8 Cap. Jorda Balken sägs; hafwe thet fri macht til: ej må thet til skiftes återbåras, som så gifwit är.

Gifwa föräldrar eljest sine barn något af wårde 12 C. 9. §. A. B.; Huru kostnad till barns födo, kläder och uppfostran wid arffifte räknas, 10 §. 16.; Bondes skyld

B.; Ur gäldbundet bo uttages hemgift, 17 C. 2 §. B.; Gåga Domstol i arffstwiwer 6 C. 5 §. 8 C. 2 §. 8 Mom. och 10 C. 2 §. A. B.

2. §.

Nu fins hwarken uppteckning, eller qwittobref, ej eller annat bewis, och är likwäl hemfölgd gifwen; bare då åter til skiftes, med swornom ede. Är husgeråd borto, eller kan thet ej återbåras så godt, som thet gafs; gälde thet efter thy, som thet wårdt war, då thet gafs.

Om bewisning genom vittnen och eget widgående, 17 C. 29 och 36 §. §. A. B.; I hwilke fall ägaren må med ed wita hwad han mistat, 35 §. ibidem.

3. §.

Dör son eller dotter barnlös; gånge då hemfölgd åter. Lefwa barn efter; behållen the med samma wilkor, som theras fader, eller moder then haft. Dör the barn för än någorthera af them, som hemfölgd gifwit; gånge then åter.

Föräldrars arffrätt då ej bröstafwingar äro till, 3 C. 1 §. A. B.

Till uppmuntran för giftermål och folkmångdens ökan-
de i Riket, isynnerhet bland Rikets Allmoge, har Kongl.
Maj:it i nåder velat anslå utaf Lotteriets behållne winst
en summa af femhundrade daler silfvermynt wid hwarje
Lotteridragning, som komma att utdelas till fem gifte-
na flickor af allmogens barn, hvarmed så förhållas: Se-
dan iskan hwarit Län blifwit af Landshöfdingarne till Lot-
teri-Directionen uppgifwit ett wißt antal af allmogens ogif-
ta döttrar, emellan 15 och 24 års ålder, hwilka tillika be-
ra vara med Presterskapets i Församlingen inlygande öf-
ver deras förhållande, torftighet och ålder, försedde, så har
Directionen att deraf utsätta ett namn för hwarje af de
90 Numror, hwaraf Lotteriet består. De fem nämnd som

wid dragningen utkomma tillfaller derefter hwardera 100
daler silfvermynt, (utgå numera med 33 R:dr 16 S. Ban-
co) hwilken summa Directionen låter tillkälla Landshöf-
dingen, i det Län, hwaräst den ogifta flickan, som wunnit,
är wilstående.

Om har Directionen att låta wederbörande Landshöf-
dingar strax efter hwarje dragning weta, hwilka namn som
wunnit, då Landshöfdingen derefter låter å Prediksolarne
i Församlingen, der den person, som wunnit, bor, sådant
kungöra, och att samma medel skola henne tillkällas, så
snart hon trädt i giftermål; Emellertid blifwa de hos Di-
rectionen inneskännde. R. Ruffy. d. 16 Apr. 1771 art. 20.

17. Capitlet.

Om mannens och hustruns fördel af bo öskifto.

1. §.

Om man eller hustru; tage så then, som lef-
wer efter, fördel sin af bo öskifto, i thet han el-
ler hon hållt wil, af lösdören; doch må thet ej
wara mer, än tingande delen theraf. Ut bo fat-
tigt och ringa; tage så sin fästningaring, dageli-
ga säng, och nödiga gångkläder, antå at thet
något öfwer tingande delen stiga kunde.

Om Bouppteckning efter död man 9 C. X. B.; Arf
får ej skiftas innan guldén är, 10 C. 1 §. i. B.;
Suru fördel, giftevärd och morgongåfwa sedan wid arf-
te uttages, 12 C. 3 §. ib.

Efterlefswande Makes fördel, till det i Lagen ut-
satte belopp, må icke af andre det öskiftade Boets till-
gångar, än den i Boet befintliga lösa egendom, be-
räknas och utgå. R. Förl. den 15 Junii 1818.

